

بررسی و مقایسه الزامات و قوانین کار آفرینی و کسب و کار در ایران و آمریکا

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۳۵۷۲

اسفندماه ۱۳۹۲

معاونت پژوهش‌های اقتصادی

دفتر: مطالعات اقتصادی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۴.....	مقدمه
۶.....	۱. پیش‌زمینه ظهور جامعه کارآفرین آمریکا
۷.....	۱-۱. ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی مؤثر در شکل‌گیری جامعه کارآفرین
۷.....	۱-۲. تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه آمریکا
۹.....	۱-۳. سیاستگذاری عمومی در جامعه کارآفرینانه
۱۰.....	۲. قوانین مرتبط با کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک در آمریکا
۱۰.....	مقدمه
۱۲.....	۲-۱. تغییرات در قاعده انسان‌دوراندیش
۱۳.....	۲-۲. قانون نوآوری فنی استیونسن - ویدلر
۱۳.....	۲-۳. قانون بای - دال
۱۴.....	۲-۴. قانون انعطاف‌پذیری مقررات
۱۴.....	۲-۵. قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک
۱۵.....	۲-۶. قانون تحقیق همکاری ملی (NCRA)
۱۵.....	۲-۷. قانون هاچ - واکسمن
۱۶.....	۲-۸. قانون انتقال تکنولوژی ملی (NTTA)
۱۷.....	۲-۹. مشارکت در توسعه صنعت
۱۷.....	۲-۱۰. قانون مؤسسه ملی استانداردها و فناوری
۱۸.....	۲-۱۱. برنامه تحت حمایت مربی
۱۸.....	۲-۱۲. برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک
۱۹.....	۲-۱۳. قانون کارآیی بانکداری بین‌ایالتی و شعب بانکی
۱۹.....	۲-۱۴. قانون پیشرفت انتقال فناوری ملی
۲۰.....	۲-۱۵. قانون بی‌طرفی در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک (SBREFA)
۲۰.....	۲-۱۶. مناطق هاب (HUB)
۲۱.....	۲-۱۷. قانون معافیت مالیاتی اینترنتی (ITFA)
۲۱.....	۲-۱۸. موافقتنامه نفتا
۲۱.....	۲-۱۹. قانون ساربانس - اوکسلی (SOX)
۲۴.....	۲. الزامات تحقق جامعه کارآفرین و بهبود فضای کسب‌وکار در ایران
۲۵.....	۳-۱. لزوم شکل‌گیری اجماع نسبی نخبگان (اجرایی و فکری) برای محور واقع شدن شکل‌گیری جامعه کارآفرین
۲۶.....	۳-۲. تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه
۲۶.....	۳-۳. توسعه متوازن
۲۷.....	۳-۴. سیاستگذاری عمومی

- ۳-۵. اقتصاد سیاسی سیاستگذاری عمومی ۲۷
- ۳-۶. اصلاح مدیریت بخش عمومی ۲۸
۴. قوانین عمده مرتبط با کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک در ایران ۲۸
- ۴-۱. «صدور مجوزهای شروع فعالیت اقتصادی» ۲۹
- ۴-۲. حمایت از علائم تجاری و حقوق ناشی از آن ۳۰
- ۴-۳. قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی ۳۰
- ۴-۴. قانون حداکثر استفاده از توان ساخت داخل ۳۰
- ۴-۵. قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی ۳۰
- ۴-۶. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها ۳۱
- ۴-۷. ماده (۷۲) قانون برنامه پنجم توسعه در رابطه با بیمه کردن افزایش نرخ ارز از سوی شرکت‌های بیمه ۳۱
- ۴-۸. ماده (۷۳) قانون برنامه پنجم در رابطه با اصلاح قانون کار و قانون تأمین اجتماعی ۳۱
- ۴-۹. مقررات‌زدایی (ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه) ۳۲
- ۴-۱۰. تعریف و شناسایی تشکلهای اقتصادی ۳۲
- ۴-۱۱. تهیه شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران ۳۲
- ۴-۱۲. تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی ۳۳
- ۴-۱۳. تشکیل سازمان نظام مشاوره مدیریت ۳۴
- ۴-۱۴. شفافیت در پرداخت تسهیلات بانکی ۳۴
- ۴-۱۵. ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی ۳۴
- ۴-۱۶. قانون تجارت الکترونیکی ایران ۳۵
- ۴-۱۷. حمایت مالی و تشویق کارآفرینی ۳۵
- ۴-۱۸. افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های مشمول واگذاری ۳۶
- ۴-۱۹. افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های سهامی عام ۳۶
۵. مقایسه قوانین عمده کارآفرینی و کسب‌وکار در ایران و آمریکا ۳۶
- ۵-۱. ثبت اختراع ۳۷
- ۵-۲. انعطاف‌پذیری قوانین و تحلیل اقتصادی قانونگذاری ۳۷
- ۵-۳. ارتقای نوآوری در کسب‌وکارهای کوچک ۳۸
- ۵-۴. کاهش انحصارات در حوزه دارو ۳۹
- ۵-۵. انتقال فناوری از بخش دولتی به خصوصی ۳۹
- ۵-۶. مشارکت بخش دولتی در توسعه صنعت و ارتقای تعامل بخش خصوصی و دولتی ۴۰
- ۵-۷. برنامه مربی - شاگرد ۴۰
- ۵-۸. انتقال فناوری به کسب‌وکارهای کوچک ۴۰
- ۵-۹. ساده‌سازی قوانین ۴۰
- ۵-۱۰. حمایت از کسب‌وکار در مناطق کمتر توسعه‌یافته ۴۱
- ۵-۱۱. معافیت مالیاتی کسب‌وکارهای اینترنتی ۴۱
- ۵-۱۲. موافقتنامه‌های تجاری منطقه‌ای ۴۱
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۵۵
- منابع و مآخذ ۵۹

بررسی و مقایسه الزامات و قوانین کارآفرینی و کسب‌وکار در ایران و آمریکا

چکیده

مأموریت اصلی این گزارش، بررسی و مقایسه الزامات و قوانین کارآفرینی و کسب‌وکار در آمریکا و ایران است. جامعه آمریکا امروزه به‌عنوان یک جامعه کارآفرین شناخته می‌شود که در بستر زمان به‌تدریج ظرفیت کارآفرینی خود را ارتقا داده است. جامعه کارآفرین آمریکا از طریق تعامل نیروهای سه‌گانه زیر تحقق یافته است:

- ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه‌های تاریخی جامعه آمریکا،
- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه،
- سیاستگذاری عمومی.
خلق فرصت‌های جدید، آزاداندیشی، برابرخواهی، فردگرایی، آزادی اقتصادی، عدم تمرکز، دولت تنظیم‌گر، ساختار طبقاتی غیرموروثی، مهمتر بودن کار سخت، تحصیلات و توانایی از پیشینه اجتماعی مجموعه باورهای جامعه آمریکاست که در شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه اثرگذار بوده است. در کنار آنها به‌تدریج از دهه ۱۹۶۰ راهبرد اقتصاد آمریکا در هم شکستن بسیاری از نهادهایی بود که سنگ‌بنای اقتصاد مدیریت شده بودند. در نتیجه این راهبرد قواعد اجتماعی مرتبط با کارآفرینی بدین‌صورت بازنویسی و تغییرات نهادی برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه حاصل شد:

- کاهش موانع نهادی ورود به کسب‌وکار،
- تحلیل هزینه - فایده قانونگذاری و سبک کردن قوانین،
- اصلاح نظام مالیاتی،
- اصلاح بازار مالی،
- بهبود دسترسی به دانایی و نوآوری.
در نتیجه تغییراتی که در دهه ۱۹۶۰ شروع شد در اوایل دهه ۱۹۸۰ روحیه کارآفرینی در کشور افزایش یافت و هژمونی بوروکراتیک به چالش کشیده شد.
پس از آن دولت‌ها به‌تدریج در راستای ارتقای ظرفیت جامعه کارآفرین آمریکا سیاستگذاری کرده‌اند و این سیاست‌ها نیز در بستر زمان تکامل یافته‌اند. سیاستگذاری عمومی که در بستر زمان

به شکل‌گیری جامعه کارآفرین آمریکا منجر شده است سپهر گسترده‌ای از سیاست‌ها را دربر می‌گیرد که عبارتند از:

- سیاست‌های مرتبط با اقتصاد جهانی،
- سیاست‌های ملی،
- سیاست‌های منطقه‌ای،
- سیاست‌های مؤثر بر کارآفرینان،
- سیاست‌های تأثیرگذار بر جامعه.

در کنار نیروهای سه‌گانه «شکل‌دهی باورها و ساخت اجتماعی مناسب جامعه کارآفرینانه»، «نهادسازی برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرین» و «سیاست‌گذاری عمومی»، مجموعه‌ای از قوانین در دوره‌های ریاست‌جمهوری سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۲ اتخاذ شده است که در نتیجه آن به تدریج حوزه‌های مؤثر بر کارآفرینی تکامل یافته‌اند. محورهای عمده قوانین مصوب عبارتند از:

- ارتقای ریسک‌پذیری و مشارکت نهادهای عمومی (مانند صندوق‌های بازنشستگی) در تأمین سرمایه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط،
- ارتقای ارتباط میان دولت فدرال و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط برای استفاده از آزمایشگاه‌های تحقیقاتی دولت فدرال توسط این کسب‌وکارها،
- ثبت اختراعات و تضمین حقوق مالکیت،
- تحلیل هزینه - فایده قانونگذاری و سبک‌سازی آن،
- ارتقای رقابت میان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط،
- سرمایه‌گذاری مشترک دولت و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط،
- افزایش رقابت‌پذیری صنایع،
- انتقال فناوری از بخش دولتی (شامل وزارت دفاع) به بخش خصوصی و ساماندهی تشکیلاتی آن،
- استانداردسازی محصولات،
- مشارکت کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در صنایع با فناوری بالا،
- افزایش رقابت‌پذیری بانک‌ها،
- سیاست‌های تشویقی و حمایتی از کسب‌وکارهای مناطق کمتر توسعه‌یافته،
- کاهش عدم تقارن اطلاعات و افزایش مسئولیت‌پذیری بنگاه‌ها.

در ایران در سال‌های اخیر، ارتقای کارآفرینی مورد توجه واقع شد و تلاش شده است که فضای کسب‌وکار در کشور بهبود یابد. بررسی قوانین آمریکا در حوزه کارآفرینی با قوانین مصوب ایران در این حوزه نشان می‌دهد که برای قریب به اتفاق قوانین عمده آمریکا در حوزه کارآفرینی، قوانین مشابه ایرانی وجود دارد. این امر نشان می‌دهد که با تصویب صرف قوانین نمی‌توان انتظار داشت که جامعه ایران به سمت جامعه کارآفرین حرکت کند. در این گزارش نشان داده شده است که در کنار تصویب قوانین لازم است که الزامات اساسی شکل‌گیری جامعه کارآفرین در ایران به‌عنوان یک مجموعه بسته سیاستی در دستور کار نظام تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی قرار گیرد و به‌گونه‌ای ساماندهی شود که مستقل از تغییر دولت‌ها از ثبات بالایی برخوردار باشد و در بستر زمان به‌صورت درون‌زا خود را اصلاح کند.

الزامات شکل‌گیری جامعه کارآفرین در ایران عبارتند از:

- شکل‌گیری اجماع نسبی نخبگان (اجرایی و فکری) در راستای حرکت به سمت جامعه کارآفرینانه،

- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه،

- توسعه متوازن در راستای شکل‌گیری رشد پایدار و درون‌زا،

- سیاستگذاری عمومی در راستای شکل‌گیری جامعه کارآفرین،

- اصلاح مدیریت بخش عمومی در راستای سیاست‌پذیر کردن اقتصاد.

تجربه سیاستگذاری در دولت و مجلس در ایران، در سال‌های اخیر، نشان می‌دهد که محور بنیادینی بر تصمیمات دولت و مجلس حاکم نیست که مجموعه سیاست‌ها حول آن ساماندهی شوند. بر این اساس در صورتی که شکل‌گیری جامعه کارآفرین در دستور کار سیاستگذاری و به‌عنوان محور تصمیم‌گیری مورد توجه قرار گیرد در نتیجه آن می‌توان انتظار داشت که به‌تدریج و در بازه زمانی معقول و مناسب جامعه ایران از وضعیت کنونی به جامعه کارآفرین تغییر یابد.

طبیعی است در دستور کار قرار گرفتن جامعه کارآفرین در نظام تصمیم‌سازی فراتر از آن

است که فقط از طریق قانونگذاری یا اصلاح قانون به آن دست یافت و به تعامل قوا، تعامل دولت - بخش خصوصی، تعامل دولت - ملت در بستر نهادی و حقوقی مناسب نیاز دارد. بر این اساس مرکز پژوهش‌های مجلس در سال‌های اخیر راهبرد اصلاح مدیریت بخش عمومی را در دستور کار خود قرار داده است تا در نتیجه آن محیط اقتصاد ایران در گام اول سیاست‌پذیر شود و نظام تدبیر کشور به مسیر صحیح خود بازگردد. راهبرد اصلاح مدیریت بخش عمومی در کنار سایر سیاست‌های مرتبط با سیاستگذاری عمومی، نهادسازی در راستای تغییر جامعه از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه و تغییر ساخت جامعه و باور مردم نسبت به کارآفرینی یک بسته

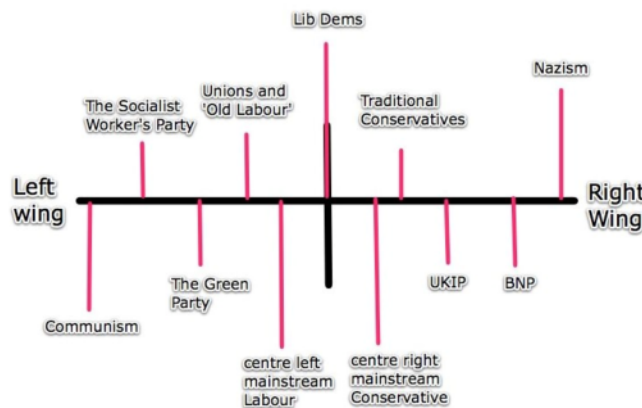
سیاستی سازگاری است که می‌تواند در اولویت دستور کار نظام سیاستگذاری کشور قرار گیرد و سیاستگذاری‌ها حول آن ساماندهی شوند.

مقدمه

در علم سیاستگذاری عمومی معمولاً خط‌مشی‌های سیاسی به خط‌مشی سیاسی جناح راست^۱ و خط‌مشی سیاسی جناح چپ^۲ تقسیم می‌شوند. در خط‌مشی سیاسی جناح راست بر کارآیی اقتصادی و در خط‌مشی سیاسی جناح چپ بر برابری اجتماعی^۳ تأکید می‌شود (نمودار ۱).

در خط‌مشی سیاسی جناح راست بر سیاست‌های آزادی اقتصادی، رقابت آزاد و عدم مداخله دولت و کارآیی دولت در اقتصاد تأکید می‌شود که بیشتر معطوف به مکتب اقتصادی کلاسیک و نئوکلاسیک است. در طرف دیگر (خط‌مشی سیاسی جناح چپ) بر سیاست‌های برابری اجتماعی، توزیع مجدد درآمد و مداخله دولت در اقتصاد تأکید می‌شود که بیشتر معطوف به مکتب اقتصادی کینزی و نئوکینزی است. هرچند در مکاتب اقتصادی جریان غالب بر کارآفرین و کارآفرینی به‌عنوان موتور رشد اقتصادی به‌صورت مستقیم تأکید نمی‌شود،^۴ با این حال با حرکت از جناح چپ به جناح راست امکان وجود کارآفرین در اقتصاد بیشتر می‌شود.

نمودار ۱. احزاب سیاسی در طیف جناح راست و چپ

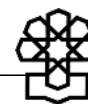

Source: <http://idontgetpolitics.co.uk>

1. Right-Wing Politics
2. Left-Wing Politics
3. Social Equality

۴. اما در مکتب اقتصادی اتریش بر کارآفرین و کارآفرینی به‌عنوان موتور رشد اقتصادی تأکید می‌شود. از بزرگان این مکتب می‌توان لودویک فون میزس، فردریش فون هایک و جوزف شومپیتر را نام برد.

در مقابل جناح‌های چپ و راست، «مسیر سوم»^۱ اصطلاحی است که در علم سیاست و سیاستگذاری عمومی به وجود آمده که در آن سعی می‌شود خط‌مشی‌های سیاسی جناح راست و جناح چپ را آشتی دهد. در خط‌مشی سیاسی مسیر سوم هم بر کارآیی اقتصادی و هم بر عدالت اجتماعی تأکید می‌شود که در آن از سیاست‌هایی که کارآفرینی و دانش تولید را در جامعه گسترش می‌دهد،^۲ نیز استفاده می‌شود. در واقع مسیر سوم به دنبال بازسازی جناح چپ است و می‌توان گفت در هر دو جناح چپ (جدید) و راست گذار به یک جامعه کارآفرین از اهداف سیاستگذاران است.

جامعه کارآفرین دارای ویژگی نوآوری و بهره‌وری مداوم بالاست و بازارها، فناوری جدید و کارآفرین در قلب گذار از اقتصاد مدیریت شده به یک جامعه کارآفرین است. درحالت کلی پنج ویژگی بارز جامعه کارآفرین عبارتند از (زولتان و استاک، ۲۰۰۸):

۱. بازارها و شرکت‌ها جایگزین بوروکراسی می‌شوند،

۲. دانش مهمتر است،

۳. ساختار شرکت‌ها پویاتر است،

۴. طبیعت و فرآیند نوآوری متفاوت‌تر است،

۵. فرصت‌ها برای همه برابر است.

برخی از کشورها در مقاطع تاریخی متفاوت، به دنبال ارتقای سطح کارآفرینی و شکل‌دهی جامعه کارآفرین بوده‌اند. به عنوان مثال، آمریکا برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرین اصلاحات زیر را در بازه زمانی چندین دهه در دستور کار خود قرار داده است.

۱. حذف موانع نهادی ورود: حذف موانع قانونی ورود و کنترل‌های قیمتی در صنایع مهم به خصوص حمل‌ونقل و ارتباطات.

۲. آگاهی و اقدام در مقابل مقررات بیش از حد: قبل از وضع قوانین حداقل هزینه‌ها و منافع مقررات جدید بررسی می‌شوند.

۳. تقویت نظام مالیاتی: نظام پاداش به کارآفرین شامل کاهش نرخ مالیات بر سود سرمایه.

۴. اصلاح بازار مالی: تغییرات قانونی در صندوق‌های بازنشستگی امکان سرمایه‌گذاری آنها را در شرکت‌های جدید به وجود آورد.

۵. بهبود دسترسی به دانش و نوآوری: قانون جدید برای شتاب دادن به تجاری‌سازی نوآوری‌ها در دانشگاه‌ها و کسب‌وکارهای کوچک.

1. Third Way

۲. از اقتصاددانانی که بر دانش تأکید داشته‌اند می‌توان از فردریش فون هایک نام برد.

با این حال، برای دستیابی به یک جامعه کارآفرین و ظهور جایگاه کارآفرین لازم است که به تدریج پیش‌نیازهای آن فراهم شود.

در بخش اول گزارش، زمینه ظهور جامعه کارآفرین آمریکا ارائه و نشان داده شده است که ساخت اجتماعی، نهادسازی و سیاستگذاری عمومی در شکل‌گیری جامعه کارآفرین تأثیرگذار بوده‌اند.

در بخش دوم گزارش سیاست‌های کارآفرینی آمریکا در دهه‌های اخیر ارائه و نشان داده شده است که چگونه رؤسای جمهور آمریکا، به صورت تدریجی در شکل‌گیری جامعه کارآفرین تأثیرگذار بوده‌اند. در واقع سیاست‌های جامعه کارآفرین آمریکا مختص یک دولت نبوده و از جمله راهبردهای مهم دولت‌های متوالی بوده است.

در بخش سوم گزارش به اجمال پیش‌نیازهای لازم برای بهبود فضای کسب‌وکار در ایران و تحقق جامعه کارآفرین ارائه شده است.

در سال‌های اخیر ارتقای ظرفیت کارآفرینی در ایران مورد توجه سیاستمداران بوده است. بر همین اساس در بخش چهارم، سیاست‌های عمده کارآفرینی در ایران ارائه شده است.

سیاست‌های کارآفرینی ایران و آمریکا در بخش پنجم گزارش با هم مقایسه شده است، مقایسه سیاست‌های ایران و آمریکا، ظرفیت‌شناسی قانونی برای ارتقای کارآفرینی در ایران را ارائه می‌دهد با این حال باید توجه شود که قانونگذاری صرف نمی‌تواند فضای کسب‌وکار کشور را ارتقا دهد و لازم است الزامات تحقق جامعه کارآفرین مبنای سیاستگذاری‌ها باشد که در آن قانونگذاری بخش اندکی از کلیت این سیاست‌هاست.

۱. پیش‌زمینه ظهور جامعه کارآفرین آمریکا^۱

به طور کلی جامعه کارآفرین آمریکا از طریق تعامل نیروهای سه‌گانه زیر تحقق یافت که عبارتند از:

- ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی،
- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه،
- سیاستگذاری عمومی.

۱-۱. ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی مؤثر در شکل‌گیری جامعه کارآفرین ویژگی‌های جامعه کارآفرین در نتیجه باورهای «آزاداندیشی»، «برابری»، «فردگرایی» و «آزادی اقتصادی» شکل گرفته که برگردان آنها به زبان امروزی در «کارآفرینی»، «نیکوکاری» و «خلق فرصت» خلاصه می‌شود. در این چارچوب برابری در فرصت‌ها مدنظر است و نه برابری در نتایج.

آمریکایی‌ها از نظر سنتی با دولت‌گرایی میانه نداشتند و عدم تمرکز، فردگرایی و دولت ضعیف، سیاست عمومی متمایز آمریکا از سایر کشورهای توسعه‌یافته است. از منظر ساختار طبقاتی، آمریکایی‌ها ایده طبقات موروثی خشک را نپذیرفته‌اند و کار سخت، جاه‌طلبی، تحصیلات و توانایی را بسیار مهمتر از پیشینه اجتماعی در نظر می‌گیرند.

همچنین نظام دینی پروتستان اساس و نماد ارزش‌های بورژواست. حس پروتستانی مسئولیت شخصی، به تعهد شدیدی به پیروی از وجدان خود منجر شده است. در این وضعیت سازوکار خصوصی (و نه دولتی) حل مسائل اجتماعی از طریق نیکوکاری ریشه در فلسفه فردگرایانه و سوءظن به دولت دارد. در واقع تغییرات جامعه آمریکا به جامعه کارآفرین بر این سابقه تاریخی، دینی، طبقاتی، اجتماعی و سیاسی استوار شده است.

کادر ۱. ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی مؤثر در شکل‌گیری جامعه کارآفرین آمریکا

✓ باورهای تاریخی جامعه کارآفرین آمریکا: آزاداندیشی، برابری، فردگرایی و آزادی اقتصادی (به زبان امروزی در کارآفرینی، نیکوکاری و خلق فرصت).

✓ ساختار طبقاتی: عدم پذیرش ایده طبقات موروثی و مهمتر بودن کار سخت، جاه‌طلبی، تحصیلات و توانایی از پیشینه اجتماعی.

✓ نظام دینی پروتستان: حس پروتستانی مسئولیت شخصی، منجر به تعهد شدیدی به پیروی از وجدان خود شده است. نیکوکاری ریشه در فلسفه فردگرایانه و سوءظن به دولت دارد.

مأخذ: زولتان و استاک، ۲۰۰۸.

۱-۲. تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه آمریکا

راهبرد اصلی نسل دهه ۱۹۶۰ آمریکا چنین بوده است: در هم شکستن نهادهایی که سنگ‌بنای اقتصاد مدیریت شده هستند. در نتیجه این راهبرد بود که مسیر مساعد برای کارآفرینان در کشور فراهم گشت.

درهم شکستن قواعد، مقررات، عادات و سنت‌ها این امکان را برای نسل بعدی فراهم کرد که نه فقط از هنجارها منحرف شود، بلکه باعث شد که با بازنویسی قواعد اجتماعی، اقتصاد مدیریت شده

- هم‌رنگ شدن، یکنوایی، نامنعطف بودن و همگونی - جای خود را به ناهم‌رنگ بودن، استقلال، خلاقیت و خوداتکایی بدهد. این بازنویسی قواعد اجتماعی به صورت مشخص در محورهای زیر انجام گرفت:

الف) کاهش موانع نهادی ورود: حذف موانع حقوقی برای ورود و کنترل قیمت‌ها در صنایع اساسی.

ب) آگاهی و اقدام علیه مقررات افراطی: ارگان‌های تابع قوه مجریه ملزم شدند که دستکم هزینه‌ها و فایده‌های معرفی مقررات جدید را قبل از تصویب مطالعه کنند.

ج) اصلاح نظام مالیاتی: کاهش نرخ مالیات بر سود سرمایه و کاهش نرخ مالیات نهایی افراد دهک‌های بالای درآمدی.

د) اصلاحات بازار مالی.

هـ) بهبود دسترسی به دانایی و نوآوری: شتاب بخشیدن به تجاری‌سازی نوآوری‌ها در دانشگاه‌ها و در کسب‌وکارهای کوچک از طریق قانون «بای - دال» در دانشگاه‌ها و قانون توسعه نوآوری کسب‌وکار کوچک.

در نتیجه تغییراتی که در دهه ۱۹۶۰ شروع شد در اوایل دهه ۱۹۸۰ روحیه کارآفرینی در کشور افزایش یافت و هژمونی بوروکراتیک به چالش کشیده شد.

کادر ۲. تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه آمریکا

راهبرد اصلی نسل دهه ۱۹۶۰: در هم شکستن بسیاری از نهادهایی بود که سنگ‌بنای اقتصاد مدیریت شده بودند که در نتیجه آن نسل بعد نه فقط از هنجارها منحرف شد بلکه قواعد اجتماعی، اقتصاد مدیریت شده - هم‌رنگ شدن، یکنوایی، نامنعطف بودن و همگونی - جای خود را به ناهم‌رنگ بودن، استقلال، خلاقیت و خوداتکایی بدهد.

محورهای بازنویسی قواعد اجتماعی عبارت بودند از:

- ✓ کاهش موانع نهادی ورود: حذف موانع حقوقی برای ورود و کنترل قیمت‌ها در صنایع اساسی.
- ✓ آگاهی و اقدام علیه مقررات افراطی: ارگان‌های تابع قوه مجریه ملزم شدند که دستکم هزینه‌ها و فایده‌های معرفی مقررات جدید را قبل از تصویب مطالعه کنند.
- ✓ اصلاح نظام مالیاتی: کاهش نرخ مالیات بر سود سرمایه و کاهش نرخ مالیات نهایی افراد دهک‌های بالای درآمدی.
- ✓ اصلاحات بازار مالی.
- ✓ بهبود دسترسی به دانایی و نوآوری.

مأخذ: همان.

۳-۱. سیاستگذاری عمومی در جامعه کارآفرینانه^۱

سیاستگذاری عمومی در جامعه کارآفرین آمریکا در محورهای «سیاست‌های مرتبط با اقتصاد جهانی»، «سیاست‌های ملی»، «سیاست‌های منطقه‌ای»، «سیاست‌های خاص مؤثر بر کارآفرینان» و «سیاست‌های مؤثر بر جامعه» قابل طبقه‌بندی هستند. این سیاست‌ها نشان می‌دهند که برای تحقق جامعه کارآفرین مجموعه‌ای از سیاست‌های متنوع عمومی مدنظر قرار گیرند.

الف) سیاست‌های مرتبط با اقتصاد جهانی: سیاست‌های تجاری، مهاجرت و دسترسی به فناوری خارجی از جمله عوامل مؤثر در شکل‌گیری و ارتقای جامعه کارآفرینانه است.

ب) سیاست‌های ملی: سیاست آموزشی، سیاست علم و فناوری، سیاست سلامت و سیاست مرتبط با دعوی حقوقی و مقرراتگذاری از جمله سیاست‌هایی هستند که در سطح ملی در ارتقای جامعه کارآفرینانه تأثیرگذار هستند. نظام‌های آموزشی متناسب با جامعه کارآفرینانه، سیاست‌های تحقیق و توسعه باید متناسب با شکل‌گیری جامعه کارآفرین تغییر یابند. همچنین در حوزه مقرراتگذاری نیز دولت در تمام سطوح باید متعهد به تحلیل هزینه-فایده مقررات جدید قبل از تأیید آنها شود.

ج) سیاست‌های منطقه‌ای: کارآفرینی ضمن اینکه از سیاست‌های ملی تأثیر می‌پذیرد سیاست‌های منطقه‌ای نیز بر آن تأثیرگذار است. با ملاحظه اینکه خوشه‌های صنعتی در اقتصاد ملی تأثیرگذار هستند و در اقتصاد کارآفرینانه لازم است که سیاست‌های منطقه‌ای رقابت‌پذیر با سایر مناطق باشند تا نیروهای خلاق را در رقابت با سایر مناطق جذب کنند.

د) سیاست‌های مؤثر بر کارآفرینان: نظام حقوقی به‌صورت مؤثر بر سطح کارآفرینی تأثیرگذار است. سهولت در تشکیل کسب‌وکار، تضمین دسترسی به منابع مالی، حمایت مناسب از مالکیت فکری و سیاست مالیاتی از جمله محورهای اساسی تأثیرگذار بر سطح کارآفرینی هستند. ارزان و ساده‌سازی دریافت مجوزهای گوناگون ایجاد کسب‌وکار، شکل‌گیری و دمکراسی‌سازی بازارهای اعتبار و شکل‌گیری محیط حقوقی مناسب حفاظت از مالکیت فکری و کاهش مالیات بر کارآفرینان از جمله موارد مهم در این حوزه است.

هـ) سیاست‌های تأثیرگذار بر جامعه: جلوه‌نهایی سیاستگذاری عمومی به مسئله انصاف و عدالت اجتماعی مربوط می‌شود. مسئله انصاف دو طرف دارد که یک طرف آن مشارکت و فرصت برابر در فرآیند کارآفرینی است و طرف دیگر آن انصاف برون‌داد در رابطه با خلق ثروت است. استثناگرایی آمریکایی در این حوزه از طریق سیاست نیکوکاری حاصل می‌شود. در این سیاست

به جای مهار نمودن ثروتمندان از طریق مالیات باید اجازه داد از ثروت آنها برای تغییر اجتماعی از طریق خلق فرصت‌ها استفاده شود.

کادر ۳. سیاستگذاری عمومی در جامعه کارآفرینانه آمریکا

✓ سیاست‌های مرتبط با اقتصاد جهانی   ✓ سیاست‌های ملی: شامل سیاست آموزشی، سیاست علم و فناوری، سیاست سلامت و سیاست مرتبط با دعاوی حقوقی و مقرراتگذاری. تغییر نظام آموزشی و علم و فناوری متناسب با جامعه کارآفرینانه و تعهد دولت در حوزه مقرراتگذاری در تمام سطوح به تحلیل هزینه - فایده مقررات جدید قبل از تأیید آنها.   ✓ سیاست‌های منطقه‌ای   ✓ سیاست‌های مؤثر بر کارآفرینان: ارزان و ساده‌سازی دریافت مجوزهای گوناگون ایجاد کسب‌وکار، شکل‌گیری و دمکراسی‌سازی بازارهای اعتبار و شکل‌گیری محیط حقوقی مناسب حفاظت از مالکیت فکری و کاهش مالیات بر کارآفرینان   ✓ سیاست‌های تأثیرگذار بر جامعه: مسئله انصاف و عدالت اجتماعی

مأخذ: همان.

۲. قوانین مرتبط با کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک در آمریکا

مقدمه

جامعه کارآفرین آمریکا در نتیجه مجموعه‌ای از سیاست‌های کارآفرینانه حاصل شده که توسط رؤسای جمهور آمریکا و در چندین دهه پیگیری شده است. همان‌طور که در بخش پیشین آمد در نتیجه تغییراتی که در دهه ۱۹۶۰ شروع شد به تدریج نهادهایی ایجاد شد که در نسل‌های بعدی، یکنواختی، نامنعطف بودن و همگونی جای خود را به ناهم‌رنگ بودن، استقلال، خلاقیت و خوداتکایی داد. در نتیجه این وضعیت در اوایل دهه ۱۹۸۰ روحیه کارآفرینی در کشور آمریکا افزایش یافت و هژمونی بوروکراتیک به چالش کشیده شد. در این بخش سیاست‌های عمده و اساسی کارآفرینی در آمریکا ارائه شده است. این سیاست‌ها عبارتند از:

- افزایش ریسک‌پذیری صندوق‌های بازنشستگی برای سرمایه‌گذاری (تغییر در قاعده انسان دوراندیش).

- ارتقای نوآوری از طریق قانون اسیتونسن - ویدلر: که از طریق آن همکاری دانشگاه‌ها و کسب‌وکارهای پیشرفته شکل گرفت.

- ثبت اختراعات (از طریق قانون بای - دال): در نتیجه این سیاست تأمین مالی تحقیقات علمی

در کشور ارتقا یافت.

- انعطاف‌پذیری مقررات: آثار اقتصادی قوانین پیشنهادی باید در اقتصاد ملی بررسی می‌شد که در نتیجه آن بار قوانین کسب‌وکار در کشور آمریکا کاهش یافت.
- حمایت از پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک: از طریق قانون پژوهش‌های نوآورانه، کارآفرینان کوچک برای دریافت حمایت مالی دولت با هم به رقابت پرداختند که در نتیجه آن موانع سرمایه‌گذاری در فناوری افزایش یافت.
- سرمایه‌گذاری مشترک تحقیق و توسعه: از طریق قانون تحقیق همکاری، اقامه دعوی ضدتراست علیه شرکت‌های مانع تحقیقات فراهم می‌شد.
- اصلاح حق انحصاری صنعت داروسازی (از طریق قانون هاج - واکسمن) در راستای ارتقای رقابت‌پذیری.
- انتقال بیشتر فناوری‌های دولت به بخش خصوصی از طریق قانون انتقال تکنولوژی ملی (این قانون در واقع ارتقای قانون استیونسن - ویدلر بوده است).
- تلاش مؤسسه ملی استانداردها و فناوری وزارت بازرگانی و ارتقای فناوری صنایع کوچک (از طریق برنامه MPE).
- همچنین از طریق مؤسسه مذکور، سایر کشورها تشویق شدند که استانداردهای فنی کشور آمریکا را رعایت کنند. این امر استانداردهای فناوری آمریکا را به استاندارد جهانی تبدیل کرد.
- ارتقای ظرفیت تعامل آزمایشگاه‌های فدرال با شرکت‌های کسب‌وکار کوچک. این راهبرد در وزارت دفاع آمریکا نیز به‌کار برده شد که در ارتقای تعامل پیمانکاران بزرگ با کسب‌وکارهای کوچک مؤثر بود.
- از طریق برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک، مشارکت بین کسب‌وکارهای کوچک و آزمایشگاه‌های فدرال تقویت شد و بخشی از بودجه سازمان‌های فدرال در اختیار شرکت‌های کوچک قرار گرفت.
- افزایش رقابت‌پذیری در نظام بانکی.
- خرید محصولات دولت فدرال توسط وزارت دفاع به شرط داشتن ویژگی‌های نظامی محصول. این سیاست‌گذاری در واقع اصلاح قانون استیونسن - ویدلر بود که منجر به قانون پیشرفت انتقال فناوری شد.
- ساده‌سازی قوانین و ارتقای انعطاف‌پذیری قوانین در راستای تشویق کسب‌وکارهای کوچک (قانون بی‌طرفی اجرای مقررات‌گذاری در کسب‌وکارهای کوچک).
- کمک به ارتقای کسب‌وکارهای مناطق کمتر توسعه‌یافته از طریق شکل‌گیری برنامه منطقه هاب (HUB).

- ارتقای تجارت در فضای مجازی از طریق معاف از مالیات شدن سه ساله کالاهای فروخته شده در اینترنت (با تصویب قانون معافیت مالیاتی اینترنتی).

- کاهش موانع غیرتعرفه‌ای براساس موافقتنامه نفتا.

- ارتقای حسابرسی و پاسخگویی شرکت‌ها از طریق قانون سربانس - اوکسلی. در نتیجه این قانون، عدم تقارن اطلاعات در شرکت‌ها کاهش یافته و سهام‌داران بهتر می‌توانند بر مدیریت شرکت نظارت کنند.

مجموعه قوانینی که تشریح شد شرایط کارآفرینی در کشور آمریکا را ارتقا دادند که در نتیجه آنها جامعه کارآفرینانه در آمریکا شکل گرفته است. در راستای بررسی دقیق‌تر این قوانین در ادامه هر یک از آنها به اجمال تشریح شده است.

۱-۲. تغییرات در قاعده انسان‌دوراندیش^۱

در سال ۱۹۷۹، با تغییر در قانون صندوق درآمد بازنشستگی کارگران (ERISA)^۲ و مبتنی بر قاعده «مرد محتاط»، برای مدیران صندوق بازنشستگی این امکان به وجود آمد که تا ۱۰ درصد از دارایی‌هایشان را به سرمایه‌گذاری‌های مخاطره‌پذیر اختصاص دهند. تا قبل از سال ۱۹۷۹، قاعده «مرد محتاط» مدیران صندوق‌ها را از سرمایه‌گذاری وجوه بازنشستگی در سرمایه‌گذاری‌های با «ریسک بالا» مانند سرمایه‌گذاری در شرکت‌های نوپا منع می‌کرد (گومپرس، ۱۹۹۴).

تا دهه ۱۹۹۰، به علت تغییر در این قاعده، در حدود ۳ تریلیون دلار از دارایی‌های صندوق‌ها به شرکت‌های نوپا و با ریسک بالا هدایت شد (همان) که در رشد صنعت سرمایه‌گذاری‌های مخاطره‌پذیر^۳ کارآفرینی اثر قابل توجهی داشت.

این تغییر در مقررات، کارآفرینی را از طریق تأمین مالی فعالیت‌های در مراحل اولیه، توسعه و تأسیس شرکت‌های با ریسک بالا تقویت کرد. تغییر در قاعده مرد محتاط به طور عمده به سرمایه‌گذاری‌های مخاطره‌پذیر، مدیران صندوق‌های بازنشستگی، سهام‌داران صندوق‌های بازنشستگی و کل اقتصاد از طریق ارتقای سطح کلی نوآوری در بازار سود رساند.

---

1. Changes to the Prudent Man Rule
2. Employee Retirement Income Securities Act's (ERISA)
3. Venture Capital

۲-۲. قانون نوآوری فنی استیونسن - ویدلر

براساس قانون استیونسن - ویدلر، ادارات انتقال فناوری در آزمایشگاه‌های فدرال و مراکز فنی دانشگاه‌ها به‌منظور تشویق همکاری دانشگاه و کسب‌وکارها در تحقیقات پیشرفته ایجاد شدند. به‌موجب این قانون مدل فناوری ملی به‌منظور تشویق پیشرفت‌های فنی در بخش عمومی معرفی شد (ترنر،^۱ ۲۰۰۶).

یکی از پیشنهادهای اولیه در اداره بررسی سیاست داخلی نوآوری صنعتی^۲ افزایش انتقال فناوری و انتشار اطلاعات علمی بین آزمایشگاه‌های دولت و بخش خصوصی بود (همان). قانون استیونسن - ویدلر را می‌توان به‌عنوان یک سیاست کارآفرینی طبقه‌بندی کرد که فعالیت‌های نوآورانه را از طریق ارتقای اثربخشی دولت فدرال در انتقال فناوری‌های نوآورانه از دولت به بخش خصوصی سرعت می‌بخشد. این سیاست به دامنه‌ای میانه از شرکت‌های فناوری دارای تعامل با آزمایشگاه‌های دولتی سود رساند. این قانون به‌عنوان یک شتاب‌دهنده برای هدایت نوآوری‌های ایالات متحده ذکر می‌شود و یکی از سیاست‌های کارآفرینی فناورانه مهم به‌شمار می‌رود که سبب ارتقای سطح کل تولیدات علمی، توسعه فناوری و تجاری‌سازی در ایالات متحده شد. به‌علت موفقیت، این قانون، بارها مورد بازنگری واقع شد.

۲-۳. قانون بای - دال

قانون بای - دال، یک سیاست ثبت اختراع^۳ استاندارد را در میان سازمان‌های فدرال به‌وجود آورد که تحقیقات علمی را تأمین مالی می‌کرد. این سیاست به دانشگاه‌ها و افراد امکان حفظ حقوق مالکیت دستاوردهای علمی‌شان را می‌داد. قبل از قانون بای - دال، دولت فدرال مالک اکتشافات فنی و علمی تأمین مالی شده فدرال بود. برخی سازمان‌ها مانند بنیاد علمی ملی و وزارت دفاع، حقوق مالکیت معنوی نوآوری‌هایی که تأمین مالی کرده بودند را بخشیدند. سازمان‌هایی مانند اداره هوانوردی و فضانوردی ملی و اداره انرژی، مالکیت خصوصی یا حقوق تجاری‌سازی اختراعات مورد نیاز ساخته شده با حمایت‌شان را که متعهد به استفاده عمومی بودند، واگذار نکردند که مانع ورود بخش خصوصی شد.

قانون بای - دال را می‌توان یک سیاست کارآفرینی نیز دانست که کارآیی اقتصادی را از طریق تضمین حقوق مالکیت و انتقال تکنولوژی و تجاری‌سازی افزایش می‌دهد. همان‌طور که اداره انتقال

---

1. Turner
2. Domestic Policy Review on Industrial Innovation (DPR)
3. Patent

تکنولوژی^۱ دانشگاه ایالتی کلرادو توضیح می‌دهد، «قانون بای - دال به گسترش همکاری‌های بین صنعت - دانشگاه و گشایش بازارهای جدید کمک کرد... این همکاری‌ها حرکت به سمت اکتشافات جدید را از آزمایشگاه‌ها به سمت بازارها سریع‌تر و کارآتر از قبل کرد و تضمین کرد که کالاها و خدمات تولید شده براساس تحقیقات تأمین مالی شده فدرال به دست عموم مردم برسد».

۲-۴. قانون انعطاف‌پذیری مقررات^۲

قانون انعطاف‌پذیری مقررات (Regflex) سازمان‌ها را موظف کرد که تحلیلی از انعطاف‌پذیری مقررات برای هر قاعده پیشنهادی که اثر اقتصادی مهمی بر بنگاه‌های کوچک دارد، تهیه کنند. سازمان‌ها باید نشان می‌دادند که چگونه آنها نیازهای شرکت‌های کوچک را در طول فرآیند ایجاد مقررات مورد ملاحظه قرار داده و در الزامات گزارش‌دهی یا پذیرش یا جداول زمانی برای کسب‌وکارهای کوچک اولویت قائل می‌شوند. اداره کسب‌وکارهای کوچک^۳ مسئول تضمین پیروی سازمان‌های دیگر از قانون مذکور شد. همچنین این قانون به کاهش بار قانونی کسب‌وکارهای کوچک کمک کرد.

۲-۵. قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک

در سال ۱۹۸۰ تحت قانون توسعه نوآوری در کسب‌وکارهای کوچک^۴ برنامه پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک (SBIR)^۵ راه‌اندازی شد. برنامه SBIR کارآفرینان کوچک را قادر کرد که برای دریافت وجوه تحقیق و توسعه از سازمان‌های دولتی رقابت کنند. این برنامه هر سازمان را موظف کرد تا وجوه تحقیقاتی خاصی را برای مشارکت در برنامه SBIR به منظور توسعه و تجاری‌سازی فناوری‌های مورد نیازشان کنار بگذارد. هر مالک کسب‌وکار که یک شهروند ایالات متحده است و کمتر از ۵۰۰ کارگر دارد می‌تواند برای دریافت وجوه SBIR رقابت کند.

شرکت‌های مشارکت‌کننده در برنامه SBIR می‌توانند برای کمک‌های دولتی فاز اول رقابت کنند. برندگان این کمک‌های دولتی می‌توانند از این وجوه برای هدایت مطالعه امکان‌سنجی تجاری‌سازی یک نوع خاص از فناوری استفاده کنند. برندگان فاز اول می‌توانند برای کمک‌های دولتی فاز دوم رقابت کنند که وجوه دیگری برای آنها به منظور کمک به شرکت برای توسعه

---

1. Office of Technology Transfer (TTO)
 2. Regulatory Flexibility Act
 3. Small Business Administration (SBA)
 4. Small Innovation Development Act
 5. Small Business Innovation Research (SBIR)

شایستگی فنی ایده، امکان‌سنجی، ساخت و استراتژی بازاریابی فراهم می‌آورد. برنامه SBIR یک شکل مهم از تأمین مالی رقابتی برای شرکت‌ها در مرحله اولیه توسعه محصولات جدید برای بازارهای ارتباطات، بهداشت و دفاع ایجاد کرد. از طریق SBIR شرکت‌های کارآفرینی جدید می‌توانند بر موانع سرمایه‌گذاری در فناوری‌های امیدبخش فائق آیند (آکادمی‌های ملی، ۲۰۰۴).

۲-۶. قانون تحقیق همکاری ملی (NCRA)^۱

قانون تحقیق همکاری ملی، شرکت‌ها را قادر می‌سازد که به سرمایه‌گذاری‌های مشترک^۲ تحقیق و توسعه وارد شوند. NCRA خسارات ناشی از اقامه دعوی ضدتراستی علیه شرکت‌های سرمایه‌گذاری‌های مشترک را محدود کرد. قبل از قانون NCRA، امکان دریافت خسارت که یک مقدار تصاعدی بیش از خسارات واقعی تعریف می‌شد، اقامه‌های دعوی سرمایه‌گذاری‌های مشترک را برای وکلا و شرکای خصوصی بسیار سودآور می‌ساخت و رواج اقامه دعوی ضدتراست علیه سرمایه‌گذاری‌های مشترک مانع تحقیقات مشترک و مشارکت بین شرکت‌های داخل یک صنعت یا بین صنایع می‌شد (ترنر، ۲۰۰۶).

هدف NCRA ایجاد پیشرفت‌های فنی از طریق تحقیق و توسعه با تشویق مشارکت صنعتی و شرکت‌های با سرمایه‌گذاری مشترک بود. به‌ویژه NCRA به‌منظور کمک به صنعت جوان نیمه‌رسانا در رقابت با ژاپن در بازار کامپیوترهای با حافظه دسترسی تصادفی^۳ طراحی شده بود. این قانون به کنسرسیوم‌های کامپیوتر مانند شرکت تحقیقاتی نیمه‌رسانا شناخته شده با نام SEMATECH، منجر شد. NCRA کسب‌وکارها را در تحقیقات مشترک، ساخت، تولید و تجاری‌سازی با کمک همدیگر، آزاد ساخت و به افزایش نرخ پیشرفت‌های فنی ایالات متحده و پذیرش آنها کمک کرد (همان).

۲-۷. قانون هاچ - واکسمن^۴

قانون هاچ - واکسمن، یک فرآیند تأیید کوتاه شده را برای شرکت‌های داروسازی که به دنبال بازاری کردن داروهای ژنریک^۵ بودند، به ارمغان آورد. همچنین این قانون برای داروسازان بزرگ بسط

---

1. The National Cooperative Research Act (NCRA)
2. Joint Venture
3. Random Access Memory
4. The Hatch-waxman Act
5. Generic Drug

حق انحصاری داروهای جدید را معادل با مدت زمانی تأیید فرمول‌های داروی جدید در اداره غذا و دارو، به ارمغان آورد (لیچتن برگ،^۱ ۲۰۰۴).

در سال ۱۹۸۴، رئیس‌جمهور ریگان قانون هاج - واکسمن را امضا کرد تا فرآیند بسط حق انحصاری صنعت داروسازی اصلاح شود. این اصلاحات مورد حمایت شورای کابینه رئیس‌جمهور ریگان درباره تجارت و بازرگانی بود و همچنین در اداره بررسی سیاست داخلی نوآوری صنعتی نیز پیشنهاد شد (موسینگ هاف، ۱۹۹۸). هدف قانونگذار افزایش عرضه داروهای ژنریک به مصرف‌کنندگان از طریق افزایش رقابت در صنعت داروهای ژنریک بود.

قانون هاج - واکسمن یک سیاست کارآفرینی بود که از طریق تغییرات در مقررات سبب ارتقای کارایی و اثربخشی صنعت داروسازی شد. منافع حاصل از این سیاست در ابتدا به کارخانجات داروسازی رسید مصرف‌کنندگان دارو نیز از افزایش جایگزین‌های داروی ژنریک و توسعه و فروش فرمول‌های دارویی جدید ناشی از این سیاست منتفع شدند.

۸-۲. قانون انتقال تکنولوژی ملی (NTTA)^۲

قانون انتقال تکنولوژی ملی، قانون استیونسن - ویدلر را بهبود بخشید و آزمایشگاه‌های دولت و همه دانشمندان آزمایشگاه‌های فدرال و مهندسان را به‌طور مستقیم مسئول انتقال فناوری‌های فدرال به بخش خصوصی کرد. این فعالیت‌ها بخشی از بررسی‌های عملکرد سالیانه آزمایشگاه‌های فدرال و کارکنانشان شد. NTTA همکاری آزمایشگاه‌های فدرال با گروه‌های بخش خصوصی را قانونی و آسان ساخت. این قانون فعالیت‌های مشترک را مجاز کرد بدون آنکه نیاز باشد همه مشارکت‌کنندگان ابتدا مقررات پیچیده قراردادهای فدرال را انجام دهند یا درباره قراردادهای رسمی مذاکره کنند.

براساس NTTA، آزمایشگاه‌های دولتی می‌توانستند به‌طور مشترک با یک شرکت خصوصی بر روی پروژه‌های تحقیقاتی بلافاصله بعد از ورود به یک موافقتنامه همکاری تحقیق و توسعه (CRADA)^۳، کار کنند. همچنین NTTA کارکنان آزمایشگاهی که کارشان به تجاری‌سازی یک نوآوری خاص منجر می‌شد، را در منافع حاصل از محصول تجاری شده، سهام می‌کرد (ترنر، ۲۰۰۶).

---

1. Lichtenberg
2. National Technology Transfer Act
3. Cooperative Research and Development Agreement

NTTA یک سیاست کارآفرینی است که انتقال کارآیی فناوری‌های فدرال را به بخش خصوصی از طریق افزایش انگیزه‌های کارکنان فدرال برای مشارکت فعالانه در تجاری‌سازی فناوری‌های نو، ارتقا بخشید.

۹-۲. مشارکت در توسعه صنعت

به‌منظور کمک به شرکت‌های تولیدی داخلی، یک ماده از مجموعه قانون رقابت‌پذیری و تجارت ۱۹۸۸ افزایش انتقال فناوری از دولت فدرال به صنایع تولیدی کوچک و متوسط اختصاص یافت. براساس این ماده قانونی مشارکت در توسعه صنایع تولیدی (MEP)^۱ تحت وزارت بازرگانی تأسیس شد و MEP را به راه‌اندازی اداره‌های محلی در نواحی‌ای که کارخانجات می‌توانند کمک فنی دریافت کنند، هدایت کرد (شاجت، ۲۰۰۶).

در طول دهه ۱۹۸۰، صنایع تولیدی ایالات متحده از کالاهای ساخت خارج در فلزات اساسی، تولید محصولات غذایی، صنایع نساجی و پوشاک عقب افتادند، به‌طوری‌که این مسئله سبب بسته شدن کارخانجات تولیدی ایالات متحده و اخراج‌های دسته‌جمعی کارگران کارخانجات تولیدی داخلی گردید. بسیاری از سیاستگذاران معتقد بودند که شرکت‌های تولیدی کوچک، فناوری پیشرفته ندارند که این امر رقابت آنها را با واردات کالاهای خارجی مشکل می‌کند.

MEP یک برنامه کمک به کسب‌وکارهای کوچک است که به‌دنبال افزایش سودآوری کسب‌وکارهای فردی از طریق ارتقای کارآیی و اثربخشی در بخش تولیدی است. هدف از MEP، افزایش رقابت‌پذیری کلی کارخانجات تولیدی کوچک و متوسط ایالات متحده است. منافع این سیاست به صنایع تولیدی داخلی کوچک و متوسط رسید.

۱۰-۲. قانون مؤسسه ملی استانداردها و فناوری

مؤسسه ملی استانداردها و فناوری (NIST)^۲ در اداره فناوری وزارت بازرگانی ایجاد شد و این اداره را مسئول هدایت مؤسسه ملی استانداردها و فناوری کرد، همچنین آن را مسئول ساماندهی خدمات اطلاعاتی فنی ملی و اداره سیاست فناوری کرد تا به شکوفایی اقتصاد آمریکا با فناوری‌های پیشرفته کمک کند.

NIST سایر کشورها را برای اتخاذ استانداردهای فنی ایالات متحده و انتقال فناوری‌ها به سایر کشورهای که از دولت آمریکا کمک دریافت می‌کردند، تشویق می‌کرد. براساس این قانون، سایر انواع

---

1. The Manufacturing Extension Partnership (MEP)
2. National Institute of Standards and Technology Act

حقوق قراردادهای در کنار حقوق انحصاری اختراع و مالکیت معنوی از طریق موافقتنامه همکاری تحقیق و توسعه مجاز گردید. بر این اساس، سازندگان نرم‌افزار و مخترعین، واجد شرایط دریافت خسارت و حق امتیاز از محصولات تجاری‌سازی شده ناشی از کار در آزمایشگاه‌های فدرال شدند.

NISTA یک سیاست کارآفرینی است که به دنبال ایجاد کارآیی در بازار و برتری در بازار از طریق تبدیل ساختارهای فناوری ایالات متحده به استاندارد جهانی است. شرکت‌های فناوری ایالات متحده و اقتصاد ایالات متحده هر دو از اتخاذ و انتشار این استانداردها منتفع شدند. گفته می‌شود که NISTA سبب انتشار، موفقیت و رواج فناوری‌های ایجاد شده توسط شرکت‌هایی مانند مایکروسافت، آی‌بی‌ام و اینتل و بسیاری دیگر از استانداردهای فناوری ایالات متحده به عنوان استاندارد جهانی شد.

۱۱-۲. برنامه تحت حمایت مربی^۱

در طول دوران ریاست جمهوری بوش پدر، صنایع تولیدی ایالات متحده آمریکا با رقابت بین‌المللی سنگینی روبرو بودند. مواد قانونی مصوبه دفاعی سال مالی ۱۹۹۱ به آزمایشگاه‌های فدرال، مراکز تحقیق و توسعه با تأمین مالی فدرال، دستور می‌داد که فعالانه به دنبال قراردادهای مشارکت‌ها و همکاری یا فعالیت‌های مشترک با شرکت‌های کسب‌وکار کوچک به منظور افزایش مشارکت کسب‌وکارهای کوچک در برنامه‌های انتقال فناوری فدرال باشند.

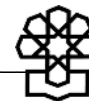
همچنین این قانون برنامه مربی - شاگرد را در وزارت دفاع (DOD) ایجاد کرد. هدف از برنامه مربی - شاگرد افزایش ظرفیت انعقاد قرارداد شرکت‌های کوچک از طریق یادگیری از تخصص و تجربه پیمانکاران بزرگ بود. در این برنامه، پیمانکاران بزرگ یا مربیان به شرکت‌های تحت تعلیم یا کسب‌وکارهای کوچک محروم کمک می‌کردند تا قراردادهای فرعی وزارت دفاع را دریافت و از آنها بهره‌مند شوند. مربیان پیمانکار بزرگ برای خدمت ظرفیت‌سازی که آنها با شرکای کسب‌وکار کوچک محروم‌شان انجام می‌دادند، مبلغی دریافت می‌کردند.

۱۲-۲. برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک

برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک (STTR)^۲ به منظور ایجاد مشارکت‌ها بین کسب‌وکارهای کوچک و آزمایشگاه‌های تحقیقاتی فدرال طراحی شده بود. از طریق این برنامه، کسب‌وکارهای کوچک توانایی دنبال کردن تحقیقات با فناوری بالا را همزمان با یک آزمایشگاه تحقیقاتی داشتند.

1. Mentor – protégé Program

2. Small Business Technology Transfer (STTR)

شرکت‌های کوچک می‌توانستند از این مشارکت‌های تحقیق و توسعه در ایجاد فناوری‌ای که آنها برای دستاوردهای خاصی که در کسب‌وکارشان نیاز داشتند، استفاده کنند که احتمالاً بدون مشارکت در این برنامه آنها قادر به ساخت آن نبودند. این قانون، سازمان‌های فدرال دارای بودجه‌های تحقیق و توسعه بیش از یک مقدار معین را موظف می‌کرد که سهمی از بودجه‌شان را برای برنامه STTR کنار بگذارند.

۱۳-۲. قانون کارآیی بانکداری بین‌ایالتی و شعب بانکی

براساس قانون کارآیی بانکداری بین‌ایالتی و شعب بانکی ریگل - نیل،^۱ افتتاح شعب در ایالت‌هایی که بانک، اداره مرکزی در آنجا ندارد و نیز خرید بانک‌های دیگر در سایر ایالت‌ها، قانونی شد. قبل از این قانون، بانک‌ها نمی‌توانستند شعبه‌هایی بین‌ایالتی و بانک‌هایی دور از اداره‌های مرکزی اصلی‌شان داشته باشند. این الزام رقابت آنها را در بازارهای بانکی ایالات متحده محدود و وام‌های بانکی را نیز محدود می‌کرد (بلک و استرمان، ۲۰۰۴).

قانون بانکداری و شعب بانکی، یک سیاست کارآفرینانه است که کارآیی اقتصادی بیشتری از طریق افزایش رقابت‌پذیری صنعت بانکی و افزایش سطح وام‌های قابل دسترس شرکت‌های کوچک جدید ایجاد می‌کند. مانند تغییر در قانون مرد محتاط، منافع عمده این سیاست فراتر از صنعت بانکداری بود و به افزایش تولید کل اقتصاد ایالات متحده از طریق افزایش رشد کسب‌وکارها به واسطه وام‌دهی سرمایه منجر شد.

۱۴-۲. قانون پیشرفت انتقال فناوری ملی

قانون پیشرفت انتقال فناوری ملی (NTTAA)،^۲ قانون استیونسن - ویدلر را اصلاح کرد تا فرآیندهای تدارکاتی و مقرراتی را کارآتر کند. این قانون به وزارت دفاع اجازه داد تا محصولات را که قبلاً به بخش دولتی برای استفاده دولت فدرال عرضه شده بود را مشروط به داشتن ویژگی‌های نظامی خریداری کند (ترنر، ۲۰۰۶).

NTTAA به شرکت‌هایی که معمولاً به دولت خدمات نمی‌دادند اجازه داد با استفاده از محصولات آماده‌شان^۳ برای تأمین نیازهای تدارکاتی نظامی رقابت کنند. این امر رقابت کلی در قراردادهای دولتی را افزایش داد.

---

1. Riegle-neal Interstate Banking and Branching Efficiency
2. National Technology Transfer Advancement Act (NTTAA)
3. Off-the-shelf products

۱۵-۲. قانون بی‌طرفی در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک (SBREFA)^۱

قانون انصاف در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک، قانون انعطاف‌پذیری که در سال ۱۹۸۰ در دوره ریاست‌جمهوری کارتر تصویب شده بود را اصلاح و به روز کرد. SBREFA سازمان‌ها را موظف کرد که:

- الف) زبان مقررات فدرال که برای کسب‌وکارهای کوچک کاربرد دارد را ساده کنند،
  - ب) کسب‌وکارهای کوچک را به مشارکت در فرآیند تدوین مقررات تشویق کنند،
  - ج) مقررات جدید را برای بازنگری به کنگره بفرستند،
  - د) هیئتی از مأمورین رسیدگی به شکایتهای محلی برای گوش دادن به نگرانی‌های مالکان کسب‌وکارهای کوچک درباره مقررات تشکیل دهند (SBA, 1996).
- براساس SBREFA، اداره حمایتی SBA مسئول کنترل‌کننده SBREFA و RFA^۲ شد. SBREFA، سازمان‌هایی که اغلب از دستورالعمل‌های RFA چشم‌پوشی می‌کردند، را شناسایی کرد تا بررسی کند که چگونه الزامات مقرراتی‌شان بر کسب‌وکارهای کوچک اثر خواهد گذاشت و به بار مقرراتی بیشتر بر کسب‌وکارهای کوچک منجر خواهد شد. هزینه‌های پیروی از مقررات برای صنایع تولیدی کوچک حداقل دو برابر بیشتر از شرکت‌های بزرگ یا متوسط است. همانند قانون Regflex، این قانون به دنبال تشویق رقابت و راه‌اندازی کسب‌وکار از طریق محدود کردن آثار منفی مقررات بر کارآیی بازار و ورود به بازار است.

۱۶-۲. مناطق هاب (HUB)^۳

به لحاظ تاریخی برنامه هاب^۴ به منظور کمک به کسب‌وکارهای کوچکی که در مناطق محروم^۵ فعالیت می‌کنند، طراحی شد. از طریق برنامه مناطق هاب، کسب‌وکارهای کوچکی که اکثر قراردادهای کاری‌شان را با نیروی کار و عرضه‌کنندگان مناطق محروم ببندند، از ترجیحات قراردادی فدرال بهره‌مند می‌شوند. رجحان‌های قراردادی منطقه هاب، براساس شرط اقتصادی حوزه دربرگرفته کسب‌وکار بود نه براساس ویژگی‌هایی مانند نژاد، جنسیت و قدمت کاری. برنامه منطقه هاب از قدرت خرید دولت فدرال برای جهت‌دهی رشد اقتصادی به اجتماعات روستایی و شهری کمتر توسعه‌یافته استفاده کرد.

---

1. Small Business Regulatory Enforcement Fairness Act
 2. Regflex Act
 3. Hub Zones
 4. Distressed
 5. Depressed

۱۷-۲. قانون معافیت مالیاتی اینترنتی (ITFA)^۱

قانون معافیت مالیاتی اینترنتی، یک تعلیق سه‌ساله مالیاتی برای جمع‌آوری مالیات از کالاهای فروخته شده در فضای اینترنت در ایالات متحده، به‌منظور حمایت از «جریان آزاد بازرگانی از طریق اینترنت» بود. حامیان این قانون ادعا می‌کردند که حمایت از اینترنت در برابر مالیات فدرالی جدید، تشکیل کسب‌وکارهای اینترنتی را تشویق خواهد کرد. مخالفان این تعلیق مالیاتی ادعا می‌کردند که آن توانایی مقامات محلی را برای جمع‌آوری مالیات به‌منظور پرداخت مخارجشان به خطر می‌اندازد.

۱۸-۲. موافقتنامه نفتا

موافقتنامه تجاری آزاد آمریکای شمالی (NAFTA)^۲ یک پیمان تجارت آزاد بین ایالات متحده، کانادا و مکزیک ایجاد کرد. مواد قانونی عمده NAFTA شامل توقف تدریجی همه عوارض گمرکی تا ۱۵ سال از تصویب این قانون، کاهش موانع غیرتعرفه‌ای بین مکزیک و ایالات متحده، افزایش حمایت‌ها از حقوق مالکیت معنوی و حذف سایر موانع جریان آزاد تجاری بین سه کشور بود. NAFTA یک مثال کلاسیک از یک سیاست کارآفرینی است که به‌منظور ایجاد کارآیی اقتصادی و برانگیختن فعالیت‌های کارآفرینانه از طریق حذف موانع تجاری و بازرگانی طراحی شد.

۱۹-۲. قانون ساربانس - اوکسلی (SOX)^۳

در واکنش به رسوایی شرکت انرون و افشای سوءمدیریت شرکت وردکام، تیکو و آدلفیا، قانون ساربانس - اوکسلی با هدف بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران به صحت گزارش‌های مالی شرکت‌ها به اجرا گذاشته شد.

این قانون به‌عنوان «قانون حمایت از سرمایه‌گذاران و اصلاح حسابداری شرکت‌های سهامی» در سنا و به‌عنوان «قانون مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی حسابداری شرکتی» در مجلس نمایندگان شناخته شده و در قانون فدرال ایالات متحده با نام ساربانس - اوکسلی (SOX) نامیده می‌شود. این قانون استانداردهای جدید و سخت‌تری برای هیئت‌مدیره، مدیریت و حسابداری شرکت‌های سهامی وضع می‌کند. در نتیجه قانون ساربانس - اوکسلی، مدیریت عالی شرکت باید به‌صورت فردی دقت اطلاعات مالی را تأیید کند. به‌علاوه، جرائم سنگین‌تری برای فعالیت مالی ساختگی وضع شد.

---

1. Internet Tax Freedom ACT
2. The North American Free Trade Agreement
3. Sarbanes-Oxley Act

همچنین قانون SOX، استقلال حسابرسان خارجی که دقت گزارش‌های مالی شرکت‌ها را بررسی می‌کنند و نقش نظارتی هیئت‌مدیره را افزایش داد.^۱

جدول ۱. قوانین مؤثر در شکل‌گیری جامعه کارآفرین آمریکا و تداوم آن
از اواخر دهه ۱۹۸۰ تا پایان دوره کلینتون

رئیس‌جمهور	سال تصویب	نتایج	نام قانون (یا اصلاح قانون)	محور قانونگذاری
کارتز	۱۹۷۹	ارتقای سطح سرمایه‌های در دسترس	اصلاح قانون صندوق درآمد باننشستگی کارگران	ارتقای ریسک‌پذیری و مشارکت صندوق‌های باننشستگی در سرمایه‌گذاری
کارتز	۱۹۸۰	ارائه مدل فناوری ملی و افزایش انتقال دانش میان آزمایشگاه‌های دولت و بخش خصوصی	قانون نوآوری اسیتونسن - ویدلر	ارتقای ارتباط میان آزمایشگاه‌های دولت و کسب‌وکارهای کوچک
کارتز	۱۹۸۰	کاهش موانع ورود بخش خصوصی، افزایش همکاری بین دانشگاه و صنعت	قانون بای - دال	ثبت اختراعات و تضمین حقوق مالکیت
کارتز	۱۹۸۰	کاهش بار قانونی کسب‌وکارهای کوچک	قانون انعطاف‌پذیری مقررات	تحلیل هزینه-فایده قانونگذاری
کارتز	۱۹۸۰	ارتقای رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک و متوسط - افزایش سطح تأمین مالی بنگاه‌ها	قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک	رقابت کارآفرینان بنگاه‌های کوچک و متوسط در دریافت منابع دولتی
ریگان	۱۹۸۰	ارتقای تحقیقات مشترک، ساخت، تولید و تجاری‌سازی آنها	قانون تحقیق همکاری ملی	ارتقای تحقیق و توسعه از طریق مشارکت صنعتی و سرمایه‌گذاری مشترک
ریگان	۱۹۸۴	ارتقای اثربخشی صنعت دارو	قانون هاچ - واکسمن	کاهش انحصار صنعت داروسازی
ریگان	۱۹۸۶	افزایش ارتباط بخش دولتی و خصوصی، افزایش انگیزه	قانون انتقال تکنولوژی ملی	انتقال فناوری از بخش دولتی به خصوصی

۱. درحالی که قانون SOX، مسئله عدم تقارن اطلاعات در شرکت‌ها را کاهش داد و برای شرکت‌های سهامی بزرگ طراحی شده بود، ملاحظات مربوط به شرکت‌های کارآفرینی کوچک را که در بورس اوراق بهادار فعال بودند، را در نظر نگرفته بود و به‌نظر می‌رسد که آثار منفی ناخواسته‌ای بر این شرکت‌ها داشت و هزینه‌هایی را بر این‌گونه شرکت‌ها تحمیل کرد به‌طوری که مدیریت این شرکت‌ها را از فعالیت‌های کسب‌وکار نوآورانه منحرف کرده و به‌طور بالقوه منابع موردنظر برای تحقیق و توسعه را کاهش داد، جو ریسک‌گریزی شدیدی ایجاد کرده و بهره‌برداری کارآفرینان از سود حاصل از آثار خارجی دانش نوآوری را سخت‌تر کرده است. همچنین اعتماد بین اعضای گروه را کاهش داده و به‌شدت، توانایی تشکیل سرمایه شرکت‌های کارآفرینی کوچک را کم کرده و انگیزه کارآفرینان را برای شروع کسب‌وکار جدید کاهش داده است.

رئیس‌جمهور	سال تصویب	نتایج	نام قانون (یا اصلاح قانون)	محور قانونگذاری
		کارکنان فدرال برای مشارکت در تجاری‌سازی فناوری‌ها		
ریگان	۱۹۸۸	ارتقای کارآیی بخش تولیدی کوچک و متوسط	قانون رقابت‌پذیری و تجارت	ساماندهی تشکیلاتی انتقال فناوری از دولت به صنایع کوچک و متوسط
ریگان	۱۹۸۹	پذیرش استانداردهای شرکت‌های آمریکایی به عنوان استانداردهای جهانی	قانون مؤسسه ملی استاندارد و مجوز فناوری	مشخص کردن نهاد متولی استانداردسازی محصولات
جرج بوش پدر	۱۹۹۱	ارتقای مشارکت دولت فدرال و وزارت دفاع با صنایع کوچک و متوسط	برنامه مربی-شاگرد	افزایش مشارکت بخش خصوصی- دولتی برای مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های مشترک
جرج بوش پدر	۱۹۹۲	مشارکت کسب و کارهای کوچک با دولت فدرال - مشارکت سازمان‌های فدرال در تحقیق و توسعه	برنامه انتقال فناوری کسب و کار کوچک	ارتقای مشارکت صنایع کوچک و متوسط در صنایع با فناوری بالا
کلینتون	۱۹۹۴	افزایش سطح وام‌های قابل دسترس برای شرکت‌های کوچک و متوسط تازه تأسیس	قانون کارآیی بانکداری بین ایالتی	افزایش رقابت‌پذیری بانک‌ها
کلینتون	۱۹۹۶	اصلاح قانون اسیتونسن - ویدلر، افزایش رقابت در قراردادهای دولتی	قانون انتقال فناوری ملی	خرید تکنولوژی از بخش‌های دولتی توسط وزارت دفاع
کلینتون	۱۹۹۶	اصلاح قانون انعطاف - کاهش هزینه‌های قانونگذاری در صنایع و تحلیل آثار اقتصادی قوانین	قانون انصاف و بی‌طرفی در اعمال قرارداد با کسب و کارهای کوچک	ساده‌سازی قوانین و افزایش ارتباط مستقیم با کسب و کارهای کوچک و متوسط
کلینتون	۱۹۹۷	افزایش رشد اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته	برنامه منطقه هاب (HUB)	حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط در مناطق کمتر توسعه یافته
کلینتون	۱۹۹۸	افزایش تجارت الکترونیکی	قانون معافیت مالیات اینترنتی	افزایش مبادلات اینترنتی
جرج بوش	۲۰۰۲	ارتقای مسئولیت‌پذیری بنگاه‌ها - افزایش هزینه بنگاه‌های کوچک و متوسط	قانون سربانس اوکسلی	کاهش عدم تقارن اطلاعات

مأخذ: تحقیق حاضر، برگرفته از زولتان و استاک، ۲۰۰۸.

۳. الزامات تحقق جامعه کارآفرین و بهبود فضای کسب‌وکار در ایران

شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه به معنی تغییر در تمام ابعاد سیاستگذاری عمومی است و امری است بلندمدت. شرط ضمنی این امر نیز تداوم سیاستگذاری‌ها به زعم تغییر دولت‌هاست.

در بررسی پیش‌زمینه ظهور جامعه کارآفرین آمریکا (بخش اول گزارش) بیان شد که شکل‌گیری جامعه کارآفرین آمریکا نتیجه تعامل نیروهای سه‌گانه «ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی»، «تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه» و «سیاستگذاری عمومی» بوده است. در ضمن تمام دولت‌ها در بستر زمان متناسب با مسائل فراروی خود، برخی از الزامات قوانین ارتقادهنده کارآفرینی را به تصویب رسانده‌اند.

در کشورمان نیز مدت زمانی است که ارتقای فضای کسب‌وکار در کشور در دستور کار نظام سیاستگذاری قرار گرفته است و براساس آن مجموعه‌ای از قوانین در کشور به تصویب رسیده است. قبل از ورود به بررسی قوانین مرتبط با کارآفرینی در اقتصاد ایران (بخش بعدی گزارش) لازم است توجه شود که ایران نیز برای تغییر ساختار جامعه خود به سمت جامعه کارآفرینانه به مجموعه‌ای از پیش‌زمینه‌های این تغییر نیاز دارد.

«تغییر باورهای اجتماعی و شکل‌دهی ساخت اجتماعی متناسب با آن»، «تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه» و «سیاستگذاری عمومی» از جمله پیش‌زمینه‌های ظهور جامعه کارآفرینانه است که ایران نیز همانند کشورهای پیشرو آنها را باید در دستور کار نظام سیاستگذاری خود قرار دهد. علاوه بر آن چون سطح توسعه‌یافتگی کشور ایران متفاوت از کشورهای پیشرفته است، لازم است در کنار آنها، «اجماع نسبی میان نخبگان (اجرایی و فکری)» در شکل‌دهی جامعه کارآفرینانه و حرکت به سمت آن شکل گیرد. در کنار شکل‌گیری اجماع نخبگان لازم است که مبتنی بر تجربه توسعه ایران، از شکل‌گیری «توسعه نامتوازن» اجتناب شود تا تداوم توسعه بلندمدت مستقل از تغییر دولت‌ها در ایران شکل گیرد. همچنین تجربه بیش از نیم قرن برنامه‌ریزی در ایران نشان می‌دهد که پیش‌زمینه‌های عملیاتی شدن سیاستگذاری‌های توسعه در ایران فراهم نشده است. تجربه مرکز پژوهش‌های مجلس و گروه‌های دیگری که در این زمینه مطالعه کرده‌اند (از جمله گروه مشاوران هاروارد در اوایل دهه ۱۳۴۰) نشان می‌دهد که برای سیاست‌پذیر کردن جامعه ایران باید اصلاح مدیریت بخش عمومی در دستور کار نظام تصمیم‌گیری قرار گیرد.

در ادامه به اجمال هریک از موارد فوق ارائه شده است. تعامل این نیروها به صورت تدریجی امکان شرکت جامعه ایران به سمت جامعه کارآفرینانه و خلاق را فراهم خواهد کرد. طبیعی است که

ملاحظات اقتصاد سیاسی نیز در این میان مهم است و نظام تدبیر کشور باید سازوکارهای لازم برای مدیریت تضادهای اجتماعی سیاستگذاری‌ها را اتخاذ کند.

بر این اساس، الزامات تحقق جامعه کارآفرین و بهبود فضای کسب‌وکار در ایران که در ادامه به اختصار توضیح داده شده‌اند عبارتند از:

- لزوم شکل‌گیری اجماع نسبی نخبگان (اجرایی و فکری) در شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه (و بهبود فضای کسب‌وکار)،

- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده، جامعه کارآفرینانه،

- توسعه متوازن،

- سیاستگذاری عمومی،

- اقتصاد سیاسی سیاستگذاری عمومی،

- اصلاح مدیریت بخش عمومی.

۱-۳. لزوم شکل‌گیری اجماع نسبی نخبگان (اجرایی و فکری) برای محور واقع شدن

شکل‌گیری جامعه کارآفرین

تجربه شکل‌گیری جامعه کارآفرین آمریکا نشان می‌دهد که دولت‌های آمریکا از دهه ۱۹۶۰ به بعد، هم جمهوریخواهان و هم دمکرات‌ها، سیاستگذاری‌های عمومی ارتقادهنده کارآفرینی و رشد کسب‌وکار را پیگیری کرده‌اند. مبتنی بر تجربه آمریکا و سایر کشورها (کشورهایی که تک‌حزبی هستند (مانند چین)، کشورهایی که دوحزبی هستند (مانند آمریکا)، کشورهایی که پارلمانی هستند (مانند انگلیس)، (تجربه سایر کشورها) لازم است توجه شود که شکل‌گیری فضای روان کسب‌وکار به شکل‌گیری اجماع نسبی میان گروه‌های نخبگان فکری و اجرایی نیاز دارد. هم‌اکنون در کشورمان دستور کار توسعه، بنیان‌های نظری دستیابی به آن، سازوکار پیشبرد امور در میان گروه‌های سیاسی و سطح سلسله‌مراتبی سازمانی نیروهای فکری و عملی مشخص نشده و همچنان نیز در تحلیل‌های توسعه‌ای، میان اقتصاددانان کشور یک اجماع نسبی در این حوزه شکل نگرفته است. این یکی از آفاتی است که هم‌اکنون نظام تصمیم‌گیری با آن دست و پنجه نرم می‌کند. بر این اساس لازم است که در محور شدن اقتصاد کارآفرینانه و بهبود فضای کسب‌وکار به این امر توجه شود.

۲-۳. تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه

جامعه کارآفرینانه آمریکا مجموعه‌ای از تغییرات نهادی را در بازه زمانی بیش از دو دهه در دستور کار خود قرار داده بود تا به تدریج از یک جامعه همگون به جامعه ناهمگون و خلاق و کارآفرین تبدیل شد. کاهش موانع نهادی، مبارزه با مقررات افراطی، اصلاح نظام مالیاتی و ارتقای نوآوری از جمله این تغییرات بوده‌اند.

برای اینکه کشور ایران نیز در این مسیر گام بردارد لازم است که تغییرات نهادی متناسب با اقتصاد ایران در دستور کار قرار گیرد. طبیعی است که تغییرات نهادی آمریکا از دهه ۱۹۶۰ به بعد متناسب با ساخت اجتماعی کشور آمریکا بوده است. استفاده از تجربه این کشور در کنار تجربه کشورهای همسایه‌ای که به صورت مشخص در سال‌های فضای کسب‌وکار خود را بهبود بخشیده‌اند می‌تواند در تغییر نهادی مؤثر باشد.

بر این اساس ضمن اینکه مطالعه تجربه سایر کشورها از منظر قانونی می‌تواند در شناخت راه مستقیم تأثیرگذار باشد، با این حال لازم است که کلیت قوانین و ساخت نظام اجتماعی (شامل نظامات سیاسی، اقتصادی و حقوقی) کشورها نیز مورد توجه جدی باشد. تجربه دوره انقلاب مشروطه در ایران نشان می‌دهد که صرف قانونگذاری پیشرفته، انتخاب بهترین قوانین از ملل پیشرفته عالم و تصویب آنها در ایران نمی‌تواند کارآمدی مورد انتظار قانونگذاران را داشته باشد. توجه به وضعیت نهادی هر کشور و قیدهایی که بر کشورها وجود دارد عامل بسیار حیاتی بر موفق یا عدم موفقیت قوانین است. بر این اساس در صورتی که نهادهای سیاسی (چه نهادهای سیاسی و چه نهادهای اقتصادی) و قوانین بدون توجه به شرایط زمینه‌ای ایران باشد، این امر می‌تواند تکرار تجارب پیشین در امر قانونگذاری و نهادهای باشد. تجاربی که آثار خود را در اموری از جمله کسری بودجه، وابستگی به نفت، رشد ناپایدار، تغییرات شدید سیاستگذاری‌ها به دلیل تغییر دولت‌ها و... در دهه‌های اخیر در اقتصاد ایران خود را نشان داده است.

۳-۳. توسعه متوازن

تجربه ایران در دوره قبل از انقلاب اسلامی و بعد از انقلاب اسلامی نشان می‌دهد که برای تداوم توسعه در بلندمدت، توسعه باید به صورت متوازن باشد و نه نامتوازن. به عنوان مثال دهه ۱۳۴۰ دهه طلایی رشد اقتصادی ایران بوده است و این تجربه رشد، حتی مورد توجه نهادهای بین‌المللی واقع شده بود و به عنوان الگوی موفق توسعه در میان کشورهای در حال توسعه در حال طرح و بررسی بود. چون توسعه در ایران در آن مقطع یک توسعه نامتوازن بود به همین دلیل هم نتوانست

ماندگار باشد. در دوره رضاشاه نیز این مشکل بروز پیدا کرده بود. همچنین برای اینکه توسعه سیاسی و اقتصادی به صورت پایدار و متوازن پیش برود باید ساخت سیاسی متناسب با ساخت اقتصادی و بالعکس از طریق جامعه و در تعامل میان دولت و ملت شکل گیرد.

۴-۳. سیاستگذاری عمومی

سیاستگذاری عمومی، قواعد بازی و چشم‌انداز و افق دید بلندمدت مردم و دولت را شکل می‌دهد. طبیعی است در صورتی که جهت و مسیر سیاستگذاری‌های عمومی دولت‌ها همگرا باشند در بلندمدت تأثیر هم‌افزای سیاستگذاری‌های دولت‌ها و استفاده از انرژی و دانش گروه‌های متفاوت مردم از طریق تغییر دولت‌ها می‌تواند بر ارتقای کارآفرینی و کارآیی جامعه تأثیرگذار بوده و چشم‌انداز بلندمدت برای دولت و مردم را فراهم می‌کند.

تجربه کشور آمریکا در این مورد نشان می‌دهد که علیرغم تغییر دولت‌ها، سیاست‌های کارآفرینانه به صورت تدریجی ظرفیت جامعه آمریکا را از منظر کارآفرینی ارتقا داده است. سیاستگذاری عمومی برای شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه در ۵ حوزه انجام می‌شود که عبارتند از: سیاستگذاری جهانی، سیاستگذاری ملی، سیاستگذاری مؤثر بر جامعه (عدالت و انصاف)، سیاستگذاری منطقه‌ای و سیاست‌های خاص مؤثر بر کارآفرینان.

همان‌طور که تجربه کشور آمریکا نشان داد سیاست‌های تجارت، مهاجرت، انتقال فناوری، آموزش، علم و فناوری، سلامت، حقوق عمومی، ساخت قانونگذاری، نیکوکاری، مالیات‌ستانی، نوآوری، مالکیت فکری، بهبود محیط کسب‌وکار و تضمین دسترسی به منابع از جمله مسائل مؤثر در سیاستگذاری عمومی است. موارد مذکور نشان می‌دهد که سیاستگذاری عمومی، حوزه‌ای بسیار گسترده است که از سطح تعامل با سایر کشورها و سیاست‌های جهانی تا سطح سیاستگذاری‌های مؤثر بر کارآفرینان را دربر می‌گیرد. در این راستا سیاست‌های اقتصادی مناسب شرایط ایران به‌عنوان یک کشور صادرکننده نفت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۴-۳. اقتصاد سیاسی سیاستگذاری عمومی

سیاستگذاری عمومی و اصلاحات نهادی لازم برای حمایت از تولید در نهایت به معنی تغییر شرایط کنونی و حرکت به سمت شرایط جدید است که در آن منافع و هزینه‌های افراد جامعه در مقایسه با شرایط کنونی متفاوت خواهد بود. به همین دلیل کسانی که از این تغییر زیان می‌بینند در مقابل آن مقاومت می‌کنند.

به دلیل اینکه منافع سیاستگذاری عمومی برای عامه مردم و در کل برای یک جامعه است و هزینه‌های اصلاحات سیاستگذاری برای عده کمتری از مردم که در شرایط غیررقابتی فعالیت می‌کنند این گروه‌های ذینفوذ به شدت تلاش می‌کنند که با اصلاحات سیاستگذاری مخالفت کنند و آنها را از دستور کار خارج کنند یا اینکه از سرعت انجام اصلاحات بکاهند.

در این شرایط دستیابی به اجماع نسبی میان گروه‌های سیاسی حاکم بر جامعه نقش حیاتی در پیشبرد سیاستگذاری عمومی ایفا می‌کند. در واقع شناسایی سازوکارهای گذار تدریجی و جبران زیان نسبی بازندگان سیاستگذاری عمومی از جمله محورهای مهم تأثیرگذار در سیاستگذاری عمومی است. بدون توجه به این امر بهترین قوانین نیز در بلندمدت کارایی خود را از دست می‌دهند.

۳-۶. اصلاح مدیریت بخش عمومی

در راستای ارتقای سیاستگذاری عمومی مشوق تولید و بهبود فضای کسب‌وکار و حرکت به سمت جامعه کارآفرینانه لازم است که اصلاح مدیریت بخش عمومی در دستور کار قرار گیرد که در نتیجه شرایط نهادی شکل‌گیری فضای رقابتی، اداره بهتر جامعه با هزینه کمتر از طریق چابک شدن بخش عمومی و ارتقای کارایی نهادهای خصوصی (شامل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حقوقی) حاصل می‌شود.^۱

۴. قوانین عمده مرتبط با کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک در ایران

قوانین متعددی در کشور برای ارتقای کارآفرینی به تصویب رسیده‌اند. کاهش مدت زمان صدور مجوز برای شروع فعالیت اقتصادی، ثبت اختراع و حمایت از آن، رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی، استفاده از توان ساخت داخل، توسعه و حمایت از صنایع دریایی، بیمه نوسانات نرخ ارز، اصلاح قانون کار و تأمین اجتماعی، مقررات‌زدایی، تهیه شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار به صورت سالیانه، تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی، تشکیل سازمان نظام مشاوره مدیریت، ارتقای شفافیت پرداخت تسهیلات بانکی، ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی جوامع معاملات بخش عمومی، تجارت الکترونیکی، حمایت مالی و تشویق توسعه کارآفرینی، افشای اطلاعات شرکت‌های مشمول واگذاری و افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های سهام عام از جمله حوزه‌هایی هستند که قوانین مرتبط با آنها در ایران به تصویب رسیده است. در این بخش، ظرفیت قانونی ارتقای کارآفرینی در کشور ارائه شده است.

۱. برای توضیحات بیشتر به گزارش شماره ۱۳۱۰۸ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان: اصلاح مدیریت بخش عمومی: اولویت راهبردی حل مسائل اساسی کشور، مراجعه شود.

۴-۱. «صدور مجوزهای شروع فعالیت اقتصادی»

در حال حاضر ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و نیز مواد (۶۲) و (۷۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه به نحو مستقیم و همچنین ماده (۷۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه به نحو غیرمستقیم، به موضوع صدور مجوزهای کسب و کار می‌پردازند.

در صدر ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، دستگاه‌های دولتی، شوراها و اتحادیه‌های صنفی موظف شده‌اند که شرایط دریافت مجوزهای سرمایه‌گذاری و ورود به کسب و کارها را طوری تسهیل کنند تا هر متقاضی مجوز، ده روزه پاسخ و سی روزه مجوز دریافت کند و مطابق تبصره «۲» ماده (۷)، متخلفین به هیئت تخلفات اداری معرفی می‌شوند. در راستای ارتقای شفافیت اطلاعات، در تبصره «۳» ماده (۷)، انتشار سالیانه کتاب راهنمای سرمایه‌گذاری برعهده وزارت اقتصاد گذاشته شده است تا شرایط صدور مجوزهای کسب و کار را شفاف کند.

از منظر نهادسازی نیز در تبصره «۴» ماده (۷)، هیئت نظارت بر مقررات‌زدایی و تسهیل شرایط صدور مجوزها تشکیل شده است و در راستای ارتقای ظرفیت حاکمیت در تسهیل کسب و کار پیش‌بینی شده است که کارگروهی با حضور هفت نفر از دولت و سه نفر از مجلس شورای اسلامی ظرف ۹ ماه پس از ابلاغ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه، وجاهت قانونی مجوزهای اعلام شده توسط دستگاه‌ها را با رویکرد تسهیل، تسریع و کاهش هزینه صدور و تمدید مجوز، بررسی و دستورالعمل‌های جدیدی جایگزین دستورالعمل‌ها و روش‌های اجرایی لغو یا اصلاح نماید.

همچنین، در راستای کاهش فساد و هزینه مبادله مقرر شده است که دستگاه‌هایی که برای صدور مجوز یا ارائه خدمات، مبالغی غیرقانونی مطالبه کنند، مشمول مجازات ماده (۶۰۰) قانون مجازات اسلامی خواهند بود (تبصره «۳» ماده (۶۲) قانون برنامه پنجم توسعه).

همچنین برای هماهنگ کردن دستگاه‌ها در صدور مجوز مقرر شده است که مطابق ماده (۷۰) قانون برنامه پنجم توسعه در مورد آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی که نیازمند اخذ مجوز از دستگاه‌های متعدد می‌باشند، دستگاه اصلی موظف است با هماهنگی سایر دستگاه‌ها، عملیات صدور مجوز را از طریق پنجره واحد مجازی یا حقیقی انجام دهد.

همچنین در قانون نظام صنفی کشور (ماده (۱۳)) شرایط صدور پروانه کسب برای مشاغل تخصصی به اخذ پروانه تخصصی و فنی واگذار شده است.

۲-۴. حمایت از علائم تجاری و حقوق ناشی از آن

در راستای حمایت از حقوق اختراع، ابداع، علائم تجاری و نوآوری، قانون ثبت اختراعات طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در کشور به تصویب رسیده است. انتظار است که به تدریج ظرفیت‌های اجرایی آن در کشور به افزایش قابلیت اقتصاد ملی در اختراع و ابداع و تجاری‌سازی آنها شود. طبیعی است که شرایط کلان اقتصادی نیز بر سطح تحقق این قانون تأثیرگذار است.

۳-۴. قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی

قانون رفع برخی موانع تولید و سرمایه‌گذاری که در دی‌ماه ۱۳۸۷ تصویب شده است، دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی را موظف کرده که از حداکثر استفاده از توان فنی، مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور بهره ببرند.

۴-۴. قانون حداکثر استفاده از توان ساخت داخل

قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات، مصوب اسفندماه ۱۳۷۵ است که در تاریخ فروردین‌ماه ۱۳۷۶ ابلاغ شد. طبق ماده (۳) این قانون، از تاریخ تصویب آن ارجاع کارهای خدمات مهندسی مشاور و پیمانکاری ساختمانی، تأسیساتی، تجهیزاتی و خدماتی صرفاً به مؤسسات و شرکت‌های داخلی مجاز است و در صورت عدم امکان با پیشنهاد دستگاه اجرایی و تصویب شورای اقتصاد از طریق مشارکت از شرکت‌های ایرانی - خارجی مجاز خواهد بود.

۵-۴. قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی

قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی در خردادماه ۱۳۸۷ تصویب شد. مطابق با ماده (۱) این قانون به دولت اجازه داده می‌شود برای مطالعه، تبیین، تنظیم و اعمال انواع حمایت از صنایع دریایی، (ساخت، تولید، تعمیر و نگهداری انواع مختلف تجهیزات شناورهای سطحی، اثر سطحی و صنایع فراساحلی) رفع مشکلات و عوامل بازدارنده با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، به شرطی که در اساسنامه خواهد آمد صندوق توسعه صنایع دریایی را به صورت شرکت با سرمایه اولیه ۴۰۰ میلیارد ریال تأسیس کند.

مطابق ماده (۷) سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند در لوایح بودجه سنواتی منابع ارزی مورد نیاز را تا سقف یک میلیارد دلار سالانه از محل

حساب ذخیره ارزی و سایر منابع برای خریداران شناور به سازندگان داخلی و متقاضیان تعمیر شناور در داخل کشور تسهیلاتی با شرایط زیر اختصاص دهند.^۱

۴-۶. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

مطابق قانون هدفمند کردن یارانه‌ها باید ۳۰ درصد یا حداقل ۲۰ درصد از درآمدهای حاصل از طرح جهت جبران خسارت صنعت و تولید اختصاص داده شود.

۴-۷. ماده (۷۲) قانون برنامه پنجم توسعه در رابطه با بیمه کردن افزایش نرخ ارز ازسوی شرکت‌های بیمه

به منظور کاهش خطرپذیری ناشی از نوسانات قیمت‌ها از جمله نوسانات نرخ ارز برای واحدهای تولیدی - صادراتی، بیمه مرکزی ایران از طریق شرکت‌های تجاری بیمه، امکان ارائه خدمات بیمه‌ای مربوط به نوسانات قیمت‌ها و نوسانات نرخ ارز را فراهم آورد.

۴-۸. ماده (۷۳) قانون برنامه پنجم در رابطه با اصلاح قانون کار و قانون تأمین اجتماعی

در برنامه پنجم پیش‌بینی شده است که تا پایان سال اول برنامه، اقدامات قانونی لازم برای اصلاح قانون کار و قانون تأمین اجتماعی و روابط کار به عمل آورده شود.^۲

---

۱. ماده (۷)

الف) گشایش اعتبار یا صدور مجوز گشایش اعتبار ازسوی بانک‌های تجاری برای درخواست خریداران شناور و تجهیزات دریایی و متقاضیان تعمیر شناور در داخل کشور به نفع شرکت‌های داخلی به صورت قابل تقسیم، قابل انتقال یا اتکایی،
ب) مدت بازپرداخت تسهیلات مالی برای ساخت شناور ۱۲ سال و برای شناورهای حمل گاز طبیعی (LNG) ۱۸ سال و برای متقاضیان تعمیرات سه سال،
ج) پذیرش شناور درحال ساخت و بهره‌برداری یا تعمیر و بهره‌برداری به عنوان وثیقه قابل قبول ازسوی بانک عامل،
د) پیش‌پرداخت ۱۰ درصد مبلغ وام.

۲. ماده (۷۳)

الف) ایجاد انعطاف برای حل اختلاف کارگران و کارفرمایان و همسو کردن منافع دو طرف،
ب) تقویت بیمه بیکاری به عنوان بخشی از تأمین اجتماعی و شغلی کارگران با رویکرد افزایش پوشش و گسترش بیمه بیکاری و بیکاران در شرایط قطعی اشتغال،
ج) تقویت همسویی منافع کارگران و کارفرمایان و تکالیف دولت با رویکرد حمایت از تولید و سه‌جانبه‌گرایی،
د) تقویت شرایط و وضعیت‌های جدید کار با توجه به تغییرات تکنولوژی و مقتضیات خاص تولید کالا و خدمات،
ه) تقویت تشکلهای کارگری و کارفرمایی متضمن حق قانونی اعتراض صنفی برای این تشکلهای.

۹-۴. مقررات‌زدایی (ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه)^۱

طبق ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران موظف است با همکاری و حضور اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های محل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل‌های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته‌های آنها به‌طور مستمر گزارش‌ها و پیشنهادهایی را تهیه و به کمیته‌ای متشکل از دو نفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده راهکارهای قانونی لازم را بررسی و پیگیری کند.

۱۰-۴. تعریف و شناسایی تشکل‌های اقتصادی

تشکل‌های اقتصادی برای نخستین بار در نظام تقنینی کشور (بندهای «ب» و «پ» از ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار مصوب ۱۳۹۰) مورد توجه واقع شده‌اند.^۲ براساس بند «پ» ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، آن دسته از تشکل‌های اقتصادی که در چندین استان کشور شعبه و عضو داشته باشند، تشکل اقتصادی سراسری هستند.

۱۱-۴. تهیه شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران

طبق ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار اتاق‌های بازرگانی موظفند به‌منظور اطلاع سیاستگذاران از وضعیت محیط کسب‌وکار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران را تدوین و به‌طور سالیانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند.^۳

۱. طبق تبصره «۱» این ماده، گزارش‌های موضوع این ماده شامل قوانین و مصوبات و بخشنامه‌های مزاحم، خلأ قانونی، اجرای نادرست یا ناقص قوانین و همچنین پیشنهاد اصلاح قوانین و مقررات و ارتقای امنیت اقتصادی، حقوق مالکیت و حمایت از سرمایه‌گذاری و تولید و صادرات و اشتغال و چگونگی کاهش قیمت تمام شده کالاها و خدمات در ایران همراه با ارتقای کیفیت و رشد تولید و موارد مربوط به سرمایه‌گذاری و تولید و استفاده بهینه از سرمایه‌گذاری‌ها و ظرفیت‌های موجود است.

طبق تبصره «۲» این ماده، کمیته یک نسخه از همه گزارش‌های ارسالی را به شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و شورای گفتگو موضوع ماده (۷۵) این قانون ارسال می‌نماید.

۲. تشکل‌هایی که به‌منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی اعضا و ساماندهی فعالیت و بهبود وضعیت اقتصادی اعضا اعم از حقیقی و حقوقی، به‌موجب قانون یا به‌صورت داوطلبانه توسط مدیران صنایع و معادن، کشاورزی، بازرگانی، خدمات و نیز صاحبان کسب یا پیشه یا حرفه و تجارت نزد اتاق‌ها یا سایر مراجع قانونی ثبت شده یا می‌شوند.

۳. براساس تبصره این ماده وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی و نهادهای بین‌المللی، جایگاه ایران در رتبه‌بندی‌های جهانی کسب‌وکار را بهبود بخشد و وضعیت اقتصادی مناسب کشور را به سرمایه‌گذاران خارجی معرفی کند.

۱۲-۴. تشکیل شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

طبق ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، شورای گفتگو^۱ میان بخش خصوصی و دولت ایجاد می‌شود. وظایف و اختیارات شورای گفتگو به شرح ذیل است:

الف) ارائه پیشنهاد اصلاح، حذف یا وضع مقررات اعم از آیین‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، شیوه‌نامه یا رویه اجرایی در جهت بهبود محیط کسب و کار در ایران.

ب) استماع نظرات و پیشنهادهای نمایندگان اصناف یا تشکلهای اقتصادی سراسری با حضور رئیس شورای اصناف کشور.

ج) ارائه خواسته‌ها، پیشنهادهای و تذکرات متقابل مسئولان دستگاه‌های اجرایی و نمایندگان تشکلهای بخش‌های خصوصی و تعاونی و بحث و بررسی و اقناع و تفاهم درباره خواسته‌های مذکور.

د) ارائه پیشنهاد برای ارتقای فرهنگ اقتصادی، اخلاق کسب و کار و مهارت‌های شغلی و کارآفرینی در کشور.

هـ) بررسی گزارش‌های کمیته موضوع ماده (۷۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و زمینه‌سازی برای تصمیم‌گیری درباره آنها.

و) پیگیری گزارش اتاق‌ها درباره امتیازات موجود در قوانین و مقررات و رویه‌ها برای بنگاه‌های با مالکیت غیر از بخش‌های خصوصی و تعاونی و زمینه‌سازی برای حذف یا تعمیم این امتیازات به منظور اجرای کامل و مؤثر ماده (۸) قانون اصل چهارم و چهارم قانون اساسی.

ز) ارائه پیشنهاد در مورد قراردادهای دستگاه‌های اجرایی با فعالان اقتصادی بخش‌های خصوصی و تعاونی به منظور ایجاد تراضی و منع تحمیل شرایط ناعادلانه به طرف مقابل در این قراردادها.

ح) زمینه‌سازی برای شناسایی واحدهای تولیدی مشمول پرداخت مالیات با همکاری تشکلهای اقتصادی به منظور دریافت مالیات از همه فعالان اقتصادی و گسترش پایه مالیاتی.

ط) تعیین و انتشار اطلاعات آماری مورد نیاز برای فعالان اقتصادی با قید روزآمدسازی مستمر در پایگاه اطلاعات آماری کشور.

ی) تعیین مصادیق امتیازات تخصیص یافته به بخش‌های تعاونی و خصوصی.

و بر طبق ماده (۱۲) این قانون، تشکلهای اقتصادی سراسری می‌توانند درخواست‌های خود را برای اصلاح قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و رویه‌های اجرایی محل کسب و کار، به

۱. با ترکیب و تبصره‌های مصرح در ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران.

همراه استدلال فنی و حقوقی مربوطه به دبیرخانه شورای گفتگو ارسال و درخواست خود را پیگیری کنند. در صورت مخالفت شورای گفتگو با درخواست ارسال شده، دبیرخانه شورا موظف است دلایل مخالفت با درخواست مربوطه را به‌طور کتبی به شکل زیربند اطلاع دهد.

۱۳-۴. تشکیل سازمان نظام مشاوره مدیریت

طبق ماده (۱۷) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، به‌منظور توانمندسازی، ارزیابی و ارتقای شایستگی مدیریت بخش‌ها و بنگاه‌های اقتصادی کشور اعم از دولتی، تعاونی و خصوصی و نیز هم‌افزایی و توسعه ظرفیت‌های مشاوره مدیریت در کشور، «سازمان نظام مشاوره مدیریت» در قالب شخصیت حقوقی مستقل غیردولتی و غیرانتفاعی تشکیل می‌شود.

۱۴-۴. شفافیت در پرداخت تسهیلات بانکی

طبق تبصره ماده (۲۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون فرم‌های یکنواختی برای هریک از عقود اسلامی که منجر به اعطای تسهیلات می‌شود، همچنین نحوه اعطای تسهیلات و شیوه‌های اخذ ضمانتنامه از بخش‌های خصوصی و تعاونی متناسب با اعتبارسنجی مشتریان را تهیه کند و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند و بر حسن اجرای آن نظارت نماید.

۱۵-۴. ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی

طبق ماده (۱۹) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، به‌منظور ایجاد شفافیت و امکان رقابت همه ذینفعان در انجام معامله با دستگاه‌های اجرایی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور موظف است با استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود خود، پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات موضوع ماده (۲۳) قانون برگزاری مناقصات را به پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی توسعه و ارتقا دهد.^۱

۱. این پایگاه اطلاع‌رسانی باید اطلاعات کلیه معاملات متوسط و بزرگ بخش عمومی شامل خرید، فروش، اجاره و... را اعم از اینکه از طریق برگزاری مزایده یا مناقصه یا موارد عدم الزام به تشریفات یا ترک تشریفات یا دیگر روش‌ها تشکیل و منعقد شده باشد به تفکیک دستگاه و موضوع و نیز به تفکیک شهرستان، استان و ملی در زمانی که برای همه واجدان شرایط، فرصت برابر فراهم کند، به اطلاع عموم برساند. همچنین پس از انعقاد قرارداد، نام طرف قرارداد و مشخصات، کیفیت و کمیت مورد معامله و مدت و مبلغ قرارداد و حسب مورد تغییرات بعدی حجم و مبلغ اصل قرارداد یا الحاقیه‌های آن را اعلان نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با این پایگاه اطلاع‌رسانی و ارائه اطلاعات یاد شده در زمان‌های تعیین شده توسط این پایگاه می‌باشند.

۱۶-۴. قانون تجارت الکترونیکی ایران

قانون تجارت الکترونیکی ایران در سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. قانونگذار قسمت عمده‌ای از قانون تجارت الکترونیکی را صرف دادن ارزش اثباتی به ادله الکترونیکی کرده است. در ماده (۶) می‌گوید: «هرگاه وجود یک نوشته از نظر قانون لازم باشد داده پیام در حکم نوشته است». این در واقع قدم اول برای اعتبار بخشیدن به ادله الکترونیکی است. ماده (۷) این قانون اضافه می‌کند، هرگاه قانون وجود امضا را لازم بداند امضای الکترونیکی مکفی است. این قانون با مهمترین مواد مندرج در قانون تجارت الکترونیکی از حیث اعتبار بخشیدن به ارزش اثباتی اسناد الکترونیکی مواد (۱۴) و (۱۵) هستند.

همچنین در این قانون در مبحث حمایت‌های انحصاری در بستر مبادلات الکترونیکی بر حمایت از مصرف‌کننده تأکید شده است. این امر اعتماد و اطمینان مصرف‌کننده را برای استفاده از تجارت الکترونیک افزایش می‌دهد.

بدین ترتیب قانون تجارت الکترونیکی ایران سعی دارد که بستری برای توسعه تجارت الکترونیک فراهم آورد.

۱۷-۴. حمایت مالی و تشویق کارآفرینی

طبق ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه به دولت اجازه داده می‌شود در راستای ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی، کاهش عدم تعادل منطقه‌ای و توسعه مشاغل نو از سازوکارهای حمایتی و تشویقی استفاده کند.^۱

۱. الف) حمایت مالی و تشویق توسعه شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌های تولیدی، ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط، بزرگ (اعطای کمک‌های هدفمند) و انجام تمهیدات لازم برای تقویت توان فنی - مهندسی - تخصصی، تحقیق و توسعه و بازاریابی در بنگاه‌های کوچک و متوسط و توسعه مراکز اطلاع‌رسانی و تجارت الکترونیک برای آنها.

ب) رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط و کمک به بلوغ و تبدیل آنها به بنگاه‌های بزرگ و رقابت‌پذیر.

ج) گسترش کسب‌وکار خانگی و مشاغل از راه دور و طرح‌های اشتغال‌زای بخش خصوصی و تعاونی به‌ویژه در مناطق با نرخ بیکاری بالاتر از متوسط نرخ بیکاری کشور.

د) حمایت مالی و حقوقی و تنظیم سیاست‌های تشویقی در جهت تبدیل فعالیت‌های غیرمتشکل اقتصادی خانوار به واحدهای متشکل.

ه) حمایت مالی از بخش غیردولتی به‌منظور توسعه و گسترش آموزش‌های کسب‌وکار، کارآفرینی، فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی.

و) اعمال تخفیف پلکانی یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرمایان کارگاه‌هایی که با تأیید یا معرفی واحدهای وزارت کار و امور اجتماعی در جهت به‌کارگیری نیروی کار جدید مبادرت می‌نمایند، به‌شرط آنکه واحد، تازه تأسیس بوده یا در سال قبل از آن، کاهش نیروی کار نداشته باشد.

ز) برای استمرار فرصت‌های شغلی، ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در طول سال‌های برنامه پنجم تنفیذ می‌گردد.

۱۸-۴. افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های مشمول واگذاری

طبق ماده (۷۴) قانون برنامه پنجم توسعه^۱، چنانچه شرکت مشمول واگذاری در حال واگذاری برای اجرای موضوع فعالیت یا تأمین عوامل تولید از جمله مواد اولیه یا فروش کالا و خدمات یا محل و ترکیب آنها یا نرخ تأمین عوامل تولید شامل مواد اولیه یا فروش کالا و خدمات آن مشمول رعایت ضوابط خاصی از سوی دستگاه‌های دولتی، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت باشد، ضروری است قبل از واگذاری، کلیه اطلاعات مربوط به تداوم یا عدم تداوم و همچنین تغییرات احتمالی این الزامات براساس ضوابط سازمان بورس و اوراق بهادار افشا گردد.

۱۹-۴. افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های سهامی عام

بندهای «۱۱» و «۱۸» مواد (۷) و (۴۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی ناظر بر افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های سهامی عام است.^۲

۵. مقایسه قوانین عمده کارآفرینی و کسب‌وکار در ایران و آمریکا

در این بخش قوانین عمده مؤثر در کارآفرینی و کسب‌وکار در کشور ایران و آمریکا ارائه شده است. کاملاً واضح و آشکار است که سطح کارآفرینی ایران و آمریکا بسیار متفاوت است. دیدگاه‌های متفاوتی درباره این تفاوت وجود دارد و مبتنی بر آن راهکارهای متنوعی نیز قابل ارائه است. یکی از راهکارهای ایران، کپی‌برداری از قوانین خوب کشورهای پیشرفته است تا از طریق آنها ایران نیز ویژگی‌های مطلوب کشورهای هدف را سریعاً به دست آورد.

به‌عنوان مثال در بحث کارآفرینی ممکن است این دیدگاه طرح شود که برای اینکه ایران نیز مانند آمریکا یک جامعه کارآفرین شود قوانین مهم و مؤثر و خوب کشور آمریکا در حوزه

۱. در راستای شکل‌گیری بازارهای رقابتی و تحقق بند «ی» ماده (۴۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی.

۲. طبق بندهای «۱۱» و «۱۸» ماده (۷) قانون مذکور از وظایف و اختیارات سازمان موارد زیر است:

- اتخاذ تدابیر ضروری و انجام اقدامات لازم به‌منظور حمایت از حقوق و منافع سرمایه‌گذاران در بازار اوراق بهادار.
  - بررسی و نظارت بر افشای اطلاعات با اهمیت توسط شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان.
  - همچنین طبق ماده (۴۵) قانون مذکور هر ناشری که مجوز انتشار اوراق بهادار خود را از سازمان دریافت کرده است، مکلف است حداقل موارد زیر را طبق دستورالعمل اجرایی که توسط سازمان تعیین خواهد شد، به سازمان ارائه نماید:
    - صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده.
    - صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای شامل صورت‌های مالی ۶ ماهه حسابرسی شده و صورت‌های مالی سه‌ماهه.
    - گزارش هیئت‌مدیره به مجامع و اظهارنظر حسابرس.
- اطلاعاتی که اثر با اهمیتی بر قیمت اوراق بهادار و تصمیم سرمایه‌گذاران دارد.

کارآفرینی استخراج شده و در ایران نیز این قوانین به تصویب برسند. بررسی قوانین موجود کارآفرینی ایران و آمریکا که در ادامه ارائه شده است نشان می‌دهد که اکثر قوانینی که در آمریکا برای کارآفرینی مصوب شده در ایران نیز قوانین مشابه آنها به تصویب رسیده است. این امر نشان می‌دهد که صرف تصویب قوانین نمی‌تواند سطح کارآفرینی را ارتقا دهد و همان‌طور که در الزامات شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه آمریکا ارائه شد داشتن راهبرد بلندمدت ارتقای کارآفرینی نه تنها به قوانین مناسب نیاز دارد بلکه ساختار ذهنی جامعه، دیدگاه مردم درباره دولت و بازار، دیدگاه مردم درباره بخش خصوصی و دولت، نوع تفسیری که از دین درباره کار و کارآفرینی ارائه می‌شود و سطح تأثیرگذاری طبقه اجتماعی افراد در ارتقای آنها در جامعه در شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه تأثیر دارند. علاوه بر آن لازم است که به تدریج نهادسازی‌های لازم برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به اقتصاد باز فراهم شود و در کنار آنها سیاستگذاری عمومی در تمام سطوح (در سطح بین‌المللی، در داخل نیز در امور بهداشت و سلامت، آموزش و پرورش، مالیات‌ستانی و ...) پیگیری شود.

۵-۱. ثبت اختراع

مشابه قانون بای - دال که یک سیاست ثبت اختراع استاندارد را در میان سازمان‌های فدرال در کشور آمریکا به وجود آورد، قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری در ایران به تصویب رسیده است که در آن به تعلق حقوق مادی اختراع ناشی از استخدام افراد یا قرارداد به کارفرما پرداخته شده است. با این حال این قانون درباره حالتی که کارفرمای اکتشافات فنی و علمی، دولت و دستگاه‌های اجرایی هستند، توجه نشده است.

۵-۲. انعطاف‌پذیری قوانین و تحلیل اقتصادی قانونگذاری

قانون انعطاف‌پذیری مقررات (Regflex) آمریکا، سازمان‌ها را موظف می‌کند که تحلیلی از انعطاف‌پذیری مقررات، برای هر قاعده پیشنهادی که اثر اقتصادی مهمی بر بنگاه‌های کوچک دارد، تهیه کنند و سازمان‌ها باید نشان می‌دادند که چگونه آنها نیازهای شرکت‌های کوچک را در طول فرآیند ایجاد مقررات مورد ملاحظه قرار داده‌اند. در ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه پیش‌بینی شده است که اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران موظف است نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام کند. مقایسه این دو نشان می‌دهد که در قانون انعطاف‌پذیری مقررات آمریکا، قبل از تصویب و در طول فرآیند ایجاد مقررات، اثر اقتصادی بر بنگاه‌های کوچک مورد ملاحظه قرار می‌گیرد و شامل مقررات سازمان‌ها نیز می‌شود

اما در ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه بعد از تصویب قانون و مقررات به این امر پرداخته می‌شود. به عبارت دیگر تحلیل اقتصادی قانونگذاری در آمریکا قبل از اعمال قانون است و در ایران بعد از اعمال قانون.

۳-۵. ارتقای نوآوری در کسب‌وکارهای کوچک

در آمریکا برنامه پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک تحت قانون توسعه نوآوری در کسب‌وکارهای کوچک راه‌اندازی شد، کارآفرینان کوچک را قادر می‌کرد که برای دریافت وجوه تحقیق و توسعه از سازمان‌های دولتی رقابت کنند. این برنامه هر سازمان را موظف می‌کرد تا وجوه تحقیقاتی ویژه‌ای را برای مشارکت در برنامه کنار بگذارند. در این برنامه هر مالک کسب‌وکار شهروند ایالات متحده و دارای کمتر از ۵۰۰ کارگر می‌تواند برای دریافت وجوه برنامه مذکور رقابت کند. مشابه این قانون، ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه است که به دولت اجازه می‌دهد به‌منظور توسعه کارآفرینی، حمایت‌های مالی را به‌عمل آورد اما درباره چگونگی و میزان حمایت‌های مالی فوق، صراحت ندارد و نیز به دولت تکلیف نشده است بلکه اجازه داده شده است. همچنین برنامه پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک آمریکا مشابه بند «ه» ماده (۱۶) قانون برنامه پنجم توسعه است که در آن، دولت مجاز شده است به‌منظور دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و افزایش سهم تحقیق و پژوهش از تولید ناخالص داخلی به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی، سالیانه به میزان نیم درصد افزایش یافته و تا پایان برنامه به سه درصد برسد و بدین منظور منابع تحقیقات موضوع این بند نیز هر سال در بودجه سنواتی در قالب برنامه‌های خاص مشخص می‌شود که در قیاس با قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک آمریکا، در ماده (۱۶) قانون برنامه پنجم توسعه تنها به افزایش سهم پژوهش از هزینه ناخالص داخلی (طرف هزینه) توجه شده است. این درحالی است که پژوهش خود باید سبب افزایش تولید ناخالص داخلی از طریق تجاری‌سازی دانش ناشی از پژوهش شود و بدین منظور در قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک آمریکا، وجوه برنامه SBIR تنها به مالکان کسب‌وکار که امکان تجاری‌سازی پژوهشی را دارند، تعلق می‌گیرد اما در ماده (۱۶) بند «ه» قانون برنامه پنجم توسعه به این مهم توجه نشده است.

۴-۵. کاهش انحصارات در حوزه دارو

قانون هاچ - واکسمن برای داروسازان بزرگ آمریکا، بسط حق انحصاری داروهای جدید را معادل با مدت زمان تأیید و مدل‌های دارویی جدید در اداره غذا و دارو، به ارمغان آورد. مشابه با آن در کشور ایران در قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی به موضوع مربوط به پروانه‌های ساخت دارو پرداخته شده است. در ماده (۱۳) این قانون آمده است که داروی اختصاصی شامل داروهایی می‌شود که به‌طور ساده یا از اختلاط یا ترکیب چند دارو و در نتیجه ابداع شخص یا شخصیت حقوقی معینی به‌دست آمده یا فرمول و اسم ثابت و علامت صنعتی مشخص به نام ابداع‌کننده آن به ثبت رسیده باشد.^۱

۵-۵. انتقال فناوری از بخش دولتی به خصوصی

قانون انتقال تکنولوژی ملی آمریکا، آزمایشگاه‌های دولتی را مسئول انتقال فناوری‌های فدرال به بخش خصوصی کرد. این قانون همکاری آزمایشگاه‌های فدرال با گروه‌های بخش خصوصی را قانونی و آسان ساخت. مشابه این قانون در ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه آمده است که دستگاه‌های اجرایی مکلفند امکانات و تجهیزات پژوهشی و تحقیقاتی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را با نرخ ترجیحی در اختیار مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیان مورد تأیید شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در چارچوب مصوبه هیئت وزیران قرار دهند. با مقایسه این دو قانون (در آمریکا و ایران) ملاحظه می‌شود که در آمریکا قیدی برای همکاری آزمایشگاه‌های فدرال با گروه‌های بخش خصوصی ندارد و حتی نیاز به قراردادهای رسمی و مقررات پیچیده قراردادهای فدرال وجود ندارد اما در ایران (ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه) چندین قید وجود دارد از جمله آنکه نرخ ترجیحی تعریف نشده است و نیز مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیان به تأیید شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری نیز رسیده باشند.

---

۱. وزارت بهداشت نیز دستورالعملی برای تسریع فرآیند ثبت دارو دارد که در بند «ج» آن برای تسریع در تمدید پروانه ساخت (با توجه به اعتبار چهارساله پروانه‌های ساخت) ملاحظاتی مدنظر قرار داده است. در مقایسه با قانون هاچ-واکسمن که حق انحصاری ساخت دارو برای سازندگان را طولانی‌تر می‌کند، قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی فاقد چنین قاعده‌ای است و در دستورالعمل تسریع در تمدید پروانه ساخت بر حق انحصاری سازندگان دارو تأکید نشده است.

۵-۶. مشارکت بخش دولتی در توسعه صنعت و ارتقای تعامل بخش خصوصی و دولتی مقایسه ماده قانونی مربوط به مشارکت در توسعه صنعت در قانون رقابت‌پذیری و تجارت آمریکا با ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه نشان می‌دهد در آمریکا اولی بیشتر با هدف ارائه کمک فنی به کسب‌وکارها و کارخانجات اما در ایران بیشتر با هدف ارائه حمایت مالی تصویب شده است.^۱

۵-۷. برنامه مربی - شاگرد

مقایسه برنامه مربی- شاگرد آمریکا و اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران نیز نشان می‌دهد که در آمریکا به در اختیار گذاشتن مربی به‌طور مستقیم برای کسب‌وکارهای کوچک و همکاری یا فعالیت مشترک با آنها تأکید شده است اما در ایران اقدام عملیاتی دقیقی تعریف نشده است. هرچند که براساس اساسنامه شرکت، سازمان مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار راه‌اندازی شده اما اقدامات این سازمان به شرکت‌های واقع در شهرک‌های صنعتی ایران محدود شده است و وظیفه قانونی برای آن در قبال کسب‌وکارهای کوچک تعریف نشده است.

۵-۸. انتقال فناوری به کسب‌وکارهای کوچک

برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک آمریکا به‌منظور ایجاد مشارکت بین کسب‌وکارهای کوچک و آزمایشگاه‌های تحقیقاتی فدرال طراحی شده بود بدون آنکه با قید خاصی شرکت‌های کوچک را باز دارد و در مقابل سازمان‌های فدرال را موظف به همکاری می‌کند. این درحالی است که در تبصره «۱» ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه با قیود متعدد شرکت‌های کوچک را محدود کرده، بدون آنکه دستگاه‌های اجرایی را براساس بودجه‌شان موظف به همکاری کند.

۵-۹. ساده‌سازی قوانین

قانون انصاف در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک آمریکا مشابه ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه است. در قانون آمریکا همه سازمان‌ها موظف شده‌اند که زبان مقررات فدرال را برای کسب‌وکارهای کوچک ساده کنند و مقررات را برای بازنگری به‌کنگره بفرستند اما در ایران (ماده

۱. البته در اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران برای ساماندهی و پشتیبانی از صنایع کوچک وظایفی تعریف شده است و در این راستا سازمان مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار راه‌اندازی شده است اما حوزه عملکرد آن (در عمل) به شرکت‌های واقع در شهرک‌های صنعتی محدود شده است.

(۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه) تنها اتاق بازرگانی و صنایع و معادن موظف به این کار است، همچنین در آمریکا راهکارهای قانونی توسط خود سازمان‌های درگیر ارائه می‌شود اما در ایران توسط کمیته‌ای متشکل از دو نفر از هر قوه و نیز در آمریکا کسب‌وکارهای کوچک به مشارکت در فرآیند تدوین مقررات تشویق می‌شوند و در ایران این کار انجام نمی‌شود.

۱۰-۵. حمایت از کسب‌وکار در مناطق کمتر توسعه‌یافته

قانون هاب (HUB) آمریکا به منظور کمک به کسب‌وکارهای کوچکی که در مناطق محروم فعالیت می‌کنند، طراحی شد. از طریق برنامه مناطق هاب، کسب‌وکارهای کوچکی که اکثر قراردادهایشان را با نیروی کار و عرضه‌کنندگان مناطق محروم ببندند، از ترجیحات قراردادی فدرال بهره‌مند می‌شوند. در مقایسه با قانون هاب، ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه وجود دارد که در آن به دولت اجازه داده شده است که به منظور گسترش کسب‌وکارهای خانگی و مشاغل از راه دور و طرح‌های اشتغال‌زای بخش خصوصی و تعاونی به ویژه در مناطق با نرخ بیکاری بالاتر از متوسط نرخ بیکاری کشور اقدام کند اما نوع اقدام مشخص نیست - درحالی که در قانون هاب به طور مشخص نوع اقدام ذکر شده است (ترجیح در قرارداد با کسب‌وکارهای کوچکی که با مناطق محروم همکاری دارند).

۱۱-۵. معافیت مالیاتی کسب‌وکارهای اینترنتی

قانون معافیت مالیاتی اینترنتی آمریکا، یک تعلیق سه‌ساله مالیاتی برای جمع‌آوری مالیات از کالاهای فروخته شده در فضای اینترنت در ایالات متحده به منظور حمایت از «جریان آزاد بازرگانی از طریق اینترنت» بود. در قیاس با آن، قانون تجارت الکترونیکی ایران نیز سعی در حمایت از مبادلات الکترونیکی به شکلی دیگر دارد.

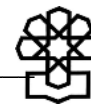
۱۲-۵. موافقتنامه‌های تجاری منطقه‌ای

نفتا یک پیمان تجارت آزاد بین ایالات متحده، کانادا و مکزیک ایجاد کرد که مواد قانونی آن شامل توقف تدریجی همه عوارض گمرکی تا ۱۵ سال از تصویب این قانون بود. ایران هنوز ظرفیت مناسب توافقنامه‌های تجاری منطقه‌ای که عملیاتی شده باشد ایجاد نکرده است.^۱

۱. در اساسنامه سازمان همکاری اقتصادی نیز بر حذف تدریجی موانع تجاری در این منطقه تأکید شده است اما هنوز به این مهم دست نیافته و مهلتی نیز برای دستیابی به آن وجود ندارد.

جدول ۲. مقایسه قوانین عمده کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک در ایران و آمریکا

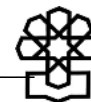
ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
ماده (۴) اساسنامه سازمان بازنشستگی کشوری: سازمان طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب شورای سازمان (موضوع بند «ب» ماده (۷) این اساسنامه) می‌رسد وجوه صندوق‌های مذکور در ماده (۳) را با رعایت مراتب زیر مورد استفاده و بهره‌برداری قرار خواهد داد. الف) اعطای وام به مستخدمین شاغل و بازنشسته حداکثر تا ۵۰ درصد موجودی صندوق‌ها، ب) انجام هر نوع فعالیت بازرگانی که به مصلحت سازمان باشد حداکثر تا ۳۵ درصد موجودی صندوق‌ها، ج) بقیه موجودی صندوق‌ها به صورت سپرده بانکی نگهداری یا صرف خرید اوراق قرضه دولتی یا اسناد خزانه می‌شود.	اساسنامه سازمان بازنشستگی کشوری	در سال ۱۹۷۹، با تغییر در قانون صندوق درآمد بازنشستگی کارگران (ERISA) به نام قاعده «مرد محتاط»، برای مدیران صندوق بازنشستگی این امکان به وجود آمد که تا ۱۰ درصد از دارایی‌هایشان را به سرمایه‌گذاری‌های مخاطره‌پذیر اختصاص دهند. تا قبل از سال ۱۹۷۹، قاعده «مرد محتاط» مدیران صندوق‌ها را از سرمایه‌گذاری وجوه بازنشستگی در سرمایه‌گذاری‌های با «ریسک بالا» مانند سرمایه‌گذاری در شرکت‌های نوپا منع می‌کرد.	تغییرات در قاعده مرد محتاط	ارتقای ظرفیت سرمایه‌گذاری صندوق‌های بازنشستگی و ریسک‌پذیری آنها
ماده (۲) قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، اتخاذ تدابیر و تهیه پیشنهادهای لازم درخصوص انتقال فناوری و دانش فنی و برنامه‌ریزی به منظور بومی کردن فناوری‌های انتقال یافته به داخل کشور و ارائه آنها به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری جزء مأموریت‌های اصلی و حدود اختیارات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.	قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	براساس قانون استیونسن - ویدلر، ادارات انتقال فناوری در آزمایشگاه‌های فدرال و مراکز فنی دانشگاه‌ها به منظور تشویق همکاری دانشگاه و کسب‌وکارها در تحقیقات پیشرفته ایجاد شدند. به موجب این قانون مدل فناوری ملی به منظور تشویق پیشرفت‌های فنی در بخش عمومی معرفی شد.	قانون نوآوری فنی استیونسن - ویدلر	انتقال فناوری و ارتقای همکاری دانشگاه‌ها و دولت

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
طبق بند «ه» ماده (۵) قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری، در صورتی که اختراع ناشی از استخدام یا قرارداد باشد، حقوق مادی آن متعلق به کارفرما خواهد بود، مگر آنکه خلاف آن در قرارداد شرط شده باشد.	قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری	قانون بای - دال، سیاست ثبت اختراع استاندارد را در میان سازمان‌های فدرال به وجود آورد که تحقیقات علمی را تأمین مالی می‌کرد. این سیاست به دانشگاه‌ها و افراد امکان حفظ حقوق مالکیت دستاوردهای علمی‌شان را می‌داد. قبل از قانون بای - دال، دولت فدرال مالک اکتشافات فنی و علمی تأمین مالی شده فدرال بود. برخی سازمان‌ها مانند بنیاد علمی ملی و وزارت دفاع، حقوق مالکیت معنوی نوآوری‌هایی که تأمین مالی کرده بودند را بخشیدند. سازمان‌هایی مانند اداره هوانوردی و فضانوردی ملی و اداره انرژی، مالکیت خصوصی یا حقوق تجاری‌سازی انحصاری اختراعات مورد نیاز ساخته شده با حمایتشان را که متعهد به استفاده عمومی بودند، واگذار نکردند که مانع اقدام بخش خصوصی شد.	قانون بای - دال	ثبت اختراع
طبق ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران موظف است با همکاری و حضور اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل‌های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته‌های آنها	ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه	قانون انعطاف‌پذیری مقررات (Regflex) سازمان‌ها را موظف کرد که یک تحلیل از انعطاف‌پذیری مقررات برای هر قاعده پیشنهادی که اثر اقتصادی مهمی بر بنگاه‌های کوچک دارد، تهیه کنند. سازمان‌ها باید نشان می‌دادند که چگونه آنها نیازهای شرکت‌های کوچک را در طول فرآیند ایجاد مقررات مورد ملاحظه قرار داده و در الزامات گزارش‌دهی یا پذیرش یا جداول زمانی برای کسب‌وکارهای کوچک اولویت قائل می‌شوند. اداره	قانون انعطاف‌پذیری مقررات	تحلیل هزینه اقتصادی تدوین قوانین و بررسی هزینه‌های قوانین برای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط

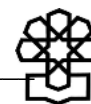
ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
به‌طور مستمر گزارش‌ها و پیشنهادهایی را تهیه و به کمیته‌ای متشکل از دونفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده راهکارهای قانونی لازم را بررسی و پیگیری نماید.		کسب‌وکارهای کوچک مسئول تضمین پیروی سازمان‌های دیگر از قانون Regflex شد.		
طبق ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه: به دولت اجازه داده می‌شود در راستای ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی، کاهش عدم تعادل منطقه‌ای و توسعه مشاغل نو اقدام‌های زیر را انجام دهد:	ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه و ماده (۱۶) بند «ه» قانون برنامه پنجم توسعه	در سال ۱۹۸۰ تحت قانون توسعه نوآوری در کسب‌وکارهای کوچک برنامه پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک راه‌اندازی شد. برنامه SBIR کارآفرینان کوچک را قادر کرد که برای دریافت وجوه تحقیق و توسعه از سازمان‌های دولتی رقابت کنند. این برنامه هر سازمان را موظف کرد تا وجوه تحقیقاتی خاصی را برای مشارکت در برنامه SBIR به‌منظور توسعه و تجاری‌سازی فناوری‌های مورد نیازشان کنار بگذارند. هر مالک کسب‌وکار که یک شهروند ایالات متحده است و کمتر از ۵۰۰ کارگر دارد می‌تواند برای دریافت وجوه SBIR رقابت کند.	قانون پژوهش‌های نوآورانه کسب‌وکارهای کوچک	ارتقای رقابت‌پذیری بنگاه‌های کوچک در دریافت وجوه تحقیق و توسعه از سازمان‌های دولتی
طبق ماده (۴۸) قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ ادغام	قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و	قانون تحقیق همکاری ملی، شرکت‌ها را قادر می‌سازد که به سرمایه‌گذاری‌های مشترک تحقیق و توسعه وارد شوند. NCRA خسارات ناشی از اقامه دعوی ضدتراستی علیه شرکت‌های سرمایه‌گذاری‌های مشترک را محدود کرد. قبل	قانون تحقیق همکاری ملی (NCRA)	سرمایه‌گذاری مشترک تحقیق و توسعه

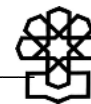
ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
شرکت‌ها یا بنگاه‌ها در موارد زیر ممنوع است: ۱. در جریان ادغام یا در نتیجه آن اعمال مذکور در ماده (۴۵) اعمال شود. ۲. هرگاه در نتیجه ادغام، قیمت کالا یا خدمت به‌طور نامتعارفی افزایش یابد. ۳. هرگاه ادغام موجب ایجاد تمرکز شدید در بازار شود. ۴. هرگاه ادغام، منجر به ایجاد بنگاه یا شرکت کنترل‌کننده در بازار شود. تبصره «۱» - در مواردی که پیشگیری از توقف فعالیت بنگاه‌ها و شرکت‌ها یا دسترسی آنها به دانش فنی جز از طریق ادغام امکانپذیر نباشد، هرچند ادغام منجر به بندهای «۳» و «۴» این ماده شود، مجاز است.	اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵	از قانون NCRA، امکان دریافت خسارت که یک مقدار تصاعدی بیش از خسارات واقعی تعریف می‌شود، اقامه دعوی سرمایه‌گذاری‌های مشترک را برای وکلا و شرکای خصوصی بسیار سودآور می‌ساخت و رواج اقامه دعوی ضدتراست علیه سرمایه‌گذاری‌های مشترک مانع تحقیقات مشترک و مشارکت بین شرکت‌ها داخل یک صنعت یا بین صنایع می‌شد		
طبق ماده (۱۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی، عنوان دارویی اختصاصی شامل داروهایی می‌شود که به‌طور ساده یا از اختلاط یا ترکیب چند دارو در نتیجه ابداع شخص یا شخصیت حقوقی معینی به‌دست آمده یا فرمول و اسم ثابت و علامت صنعتی مخصوصی مشخص به‌نام ابداع‌کننده در کشور ایران یا کشورهای خارجی به ثبت رسیده باشد و طبق ماده (۱۶) این قانون سازندگان داروهای اختصاصی پس از تحصیل پروانه حق ندارند	قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی و دستورالعمل تسریع فرآیند ثبت دارو در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	قانون هاچ - واکسمن، یک فرآیند تأیید کوتاه شده را برای شرکت‌های داروسازی که به‌دنبال بازاری کردن داروهای ژنریک بودند، به ارمغان آورد. همچنین این قانون برای داروسازان بزرگ بسط حق انحصاری داروهای جدید را معادل با مدت‌زمان تأیید فرمول‌های دارویی جدید در اداره غذا و دارو فراهم کرد.	قانون هاچ - واکسمن	کاهش انحصار در صنایع دارویی و مدت زمان اعتبار حق ثبت اختراع

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
فرمول یا ترکیب شیمیایی یا شکل دارویی یا شکل تجارتي محصولات خود را قبل از کسب اجازه مجدد وزارت بهداشتی تغییر داده و دخل و تصرفی در آن نمایند در صورت ارتکاب به مجازات مذکور در ماده (۱۵) محکوم خواهند شد.				
بند «و» ماده (۱۷): دولت مجاز به تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش فنی و امتیاز اختراعات است. تبصره «۱» - دستگاه‌های اجرایی مکلفند امکانات و تجهیزات پژوهشی و تحقیقاتی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را با نرخ ترجیحی در اختیار مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیان مورد تأیید شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در چارچوب مصوبه هیئت وزیران قرار دهند. تبصره «۲» - در راستای توسعه و انتشار فناوری به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود مالکیت فکری، دانش فنی و تجهیزاتی را که در چارچوب قرارداد با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و فناوری دولتی ایجاد و حاصل شده است به دانشگاه‌ها و مؤسسات یاد شده واگذار نمایند.	بند «و» ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه	قانون انتقال تکنولوژی ملی، قانون استیونسن - ویدلر را بهبود بخشید و آزمایشگاه‌های دولت و همه دانشمندان آزمایشگاه‌های فدرال و مهندسان را به‌طور مستقیم مسئول انتقال فناوری‌های فدرال به بخش خصوصی کرد. این فعالیت‌ها بخشی از بررسی‌های عملکرد سالیانه آزمایشگاه‌های فدرال و کارکنانشان شد. NTTA همکاری آزمایشگاه‌های فدرال با گروه‌های بخشی خصوصی را قانونی و آسان ساخت. این قانون فعالیت‌های مشترک را مجاز کرد بدون آنکه نیاز باشد همه مشارکت‌کنندگان ابتدا مقررات پیچیده قراردادهای فدرال را انجام دهند یا درباره قراردادهای رسمی مذاکره کنند.	قانون انتقال تکنولوژی ملی: (NTTA)	انتقال تکنولوژی و ارتقای نظام انگیزشی بخش عمومی برای تعامل با بخش خصوصی در انتقال تکنولوژی

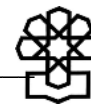
ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
براساس ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه دولت مجاز است به منظور توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اقداماتی را انجام دهد از جمله براساس بند «ب»، حمایت مالی و تسهیل شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط خصوصی و تعاونی که در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری به‌ویژه تولید محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و صادرات خدمات فنی و مهندسی فعالیت می‌کنند و نیز حمایت از راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از طریق بخش غیردولتی و بر مبنای بند «و» تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش فنی و امتیاز اختراعات.	ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه و اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران	به منظور کمک به شرکت‌های تولیدی داخلی، یک ماده از مجموعه قانون رقابت‌پذیری و تجارت ۱۹۸۸ به دنبال افزایش انتقال فناوری از دولت فدرال به صنایع تولیدی کوچک و متوسط بود. براساس این ماده قانونی سازمان مشارکت در توسعه صنایع تولیدی (MEP) در وزارت بازرگانی تأسیس شد و MEP را به راه‌اندازی اداره‌های محلی در نواحی‌ای که کارخانجات می‌توانند کمک فنی دریافت کنند، هدایت کرد.	قانون رقابت‌پذیری و تجارت برای مشارکت در توسعه صنعت	سازماندهی تشکیلاتی انتقال فناوری از دولت فدرال به صنایع تولیدی کوچک و متوسط
در قانون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۷۱/۱۲/۲ وظایف مؤسسه مبتنی بر تحقیقات، تدوین و اجرای استاندارد است که یکی از آنها ترویج استانداردهای ملی است.	قانون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران	قانون مؤسسه ملی استانداردها و فناوری (NISTA) در اداره فناوری وزارت بازرگانی ایجاد شد و این اداره را مسئول هدایت مؤسسه ملی استانداردها و فناوری، اداره خدمات اطلاعاتی فنی ملی و اداره سیاست فناوری کرد تا به شکوفایی اقتصاد آمریکا با فناوری‌های پیشرفته کمک کند. NISTA به دنبال تشویق سایر کشورها برای اتخاذ استانداردهای فنی ایالات متحده و انتقال فناوری‌ها به سایر کشورهایی که از دولت آمریکا کمک دریافت	مؤسسه ملی استانداردها و فناوری	استانداردسازی تولیدات و تشویق سایر کشورها به پذیرش استاندارد کشور

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
		می‌کردند، بود. براساس این قانون، سایر انواع حقوق قراردادهای در کنار حقوق انحصاری اختراع و مالکیت معنوی از طریق موافقتنامه همکاری تحقیق و توسعه مجاز گردید. بر این اساس، سازندگان نرم‌افزار و مخترعین، واجد شرایط دریافت خسارت و حق امتیاز از محصولات تجاری‌سازی شده ناشی از کار در آزمایشگاه‌های فدرال شدند.		
براساس وظایف تعریف شده در اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، این سازمان موظف است که اقدام‌هایی از قبیل زیر را انجام دهد: ساماندهی و پشتیبانی از توسعه کارآفرینی، تأمین منابع مالی، توسعه فناوری، بهبود روش‌های تولید، کاهش ضایعات، ارتقای بهره‌وری و کیفیت و رعایت ضوابط زیست‌محیطی در صنایع کوچک به منظور رقابت‌پذیر کردن آنها. بر این اساس این سازمان مراکز خدمات فناوری و کسب‌وکار را راه‌اندازی کرده است.	اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران	در طول دوران ریاست‌جمهوری بوش پدر، صنایع تولیدی ایالات متحده آمریکا با رقابت بین‌المللی سنگینی روبرو بودند. مواد قانونی مصوبه دفاعی سال مالی ۱۹۹۱ به دنبال افزایش انتقال فناوری فدرال، از طریق در اختیار گذاشتن مربی به‌طور مستقیم برای کسب‌وکارهای کوچک به‌منظور کمک به ساخت ظرفیت قراردادهای کوچک و افزایش انتقال فناوری به شرکت‌های کوچک بود. این قانون به آزمایشگاه‌های فدرال، مراکز تحقیق و توسعه با تأمین مالی فدرال، دستور می‌داد که فعالانه به دنبال قراردادهای مشارکت‌ها و همکاری یا فعالیت‌های مشترک با شرکت‌های کسب‌وکار کوچک به‌منظور افزایش مشارکت کسب‌وکارهای کوچک در برنامه‌های انتقال فناوری فدرال باشند.	برنامه مربی - شاگرد	افزایش پیوند میان صنایع کوچک و متوسط با شرکت‌های بزرگ

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
براساس تبصره «۱» بند و ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه دستگاه‌های اجرایی مکلفند امکانات و تجهیزات پژوهشی و تحقیقاتی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را با نرخ ترجیحی در اختیار مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیان مورد تأیید شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در چارچوب مصوبه هیئت وزیران قرار دهند.	تبصره «۱» بند و ماده (۱۷) قانون برنامه پنجم توسعه	برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک (STTR) به‌منظور ایجاد مشارکت‌ها بین کسب‌وکارهای کوچک و آزمایشگاه‌های تحقیقاتی فدرال طراحی شده بود. از طریق این برنامه، کسب‌وکارهای کوچک توانایی دنبال کردن تحقیقات با فناوری بالا را همزمان با یک آزمایشگاه تحقیقاتی داشتند. شرکت‌های کوچک می‌توانستند از این مشارکت‌های تحقیق و توسعه در ایجاد فناوری‌ای که آنها برای دستاوردهای خاصی که در کسب‌وکارشان نیاز داشتند، استفاده کنند که احتمالاً بدون مشارکت در این برنامه آنها قادر به ساخت آن نبودند. این قانون، سازمان‌های فدرال دارای بودجه‌های تحقیق و توسعه بیش از یک مقدار معین را موظف می‌کرد که سهمی از بودجه‌شان را برای برنامه STTR کنار بگذارند. برنامه STTR بر مبنای برنامه SBIR ایجاد شده در دوره ریاست‌جمهوری ریگان، ساخته شده بود. از طریق این برنامه، شرکت‌های مشارکت‌کننده کوچک توانایی افزایش تولید بازاری کل و اثربخشی‌شان را یافتند.	برنامه انتقال فناوری کسب‌وکار کوچک	استفاده از آزمایشگاه‌های دولت فدرال توسط بنگاه‌های کوچک و متوسط
در ایران بانک‌ها برای باز کردن شعب در استان‌ها محدودیتی ندارند، اما در پرداخت تسهیلات به کسب‌وکارها محدودیت‌های زیادی وجود دارد. طبق تبصره ماده (۲۳) قانون بهبود مستمر محیط	قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار	براساس قانون کارآیی بانکداری بین ایالاتی و شعب بانکی ریگل - نیل، باز کردن شعب در ایالت‌هایی که بانک‌ها، اداره مرکزی در آنجا ندارند و خرید بانک‌های دیگر در سایر ایالت‌ها قانونی شد. قبل از این قانون، بانک‌ها نمی‌توانستند	قانون کارآیی بانکداری بین‌ایالتی و شعب بانکی	ارتقای ظرفیت نظام بانکی

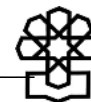
ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
کسب‌وکار، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است ظرف ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون فرم‌های یکنواختی برای هریک از عقود اسلامی که منجر به اعطای تسهیلات می‌شود، همچنین نحوه اعطای تسهیلات و شیوه‌های اخذ ضمانتنامه از بخش‌های خصوصی و تعاونی متناسب با اعتبارسنجی مشتریان را تهیه کند و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند و بر حسن اجرای آن نظارت نماید.		شعبه‌هایی بین‌ایالتی و بانکهایی دور از اداره‌های مرکزی اصلی‌شان داشته باشند. این الزام رقابت آنها را در بازارهای بانکی ایالات متحده محدود و وام‌های بانکی را محدود می‌کند.		
در ایران، وزارت دفاع منعی از بابت خریداری محصولات را که قبلاً به بخش دولتی برای استفاده دولت عرضه شده بود، ندارد.		قانون پیشرفت انتقال فناوری ملی (NTTAA)، قانون استیونسن - ویدلر را اصلاح کرد تا فرآیندهای تدارکاتی و مقرراتی را کارآتر کند. این قانون به وزارت دفاع اجازه داد تا محصولاتی را که قبلاً به بخش دولتی برای استفاده دولت فدرال عرضه شده بود را مشروط به داشتن ویژگی‌های نظامی خریداری کند.	قانون پیشرفت انتقال فناوری ملی	انتقال فناوری و مشارکت وزارت دفاع در خرید تجهیزاتی از بخش‌های دولت و خصوصی
طبق ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران موظف است با همکاری و حضور اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه‌های مخل تولید و سرمایه‌گذاری در ایران اقدام نماید و با نظرخواهی	ماده (۷۶) قانون برنامه پنجم توسعه	قانون انصاف در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک، قانون Regflex که در سال ۱۹۸۰ در دوره ریاست جمهوری کارتر تصویب شده بود را اصلاح و به‌روز کرد. SBREFA سازمان‌ها را موظف کرد که: الف) زبان مقررات فدرال که برای کسب‌وکارهای کوچک کاربرد دارد را ساده کنند،	قانون انصاف در اجرای مقررات کسب‌وکارهای کوچک (SBREFA)	ساده‌سازی قوانین

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
مستمر از تشکلهای تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواستههای آنها بهطور مستمر گزارشها و پیشنهادهایی را تهیه و به کمیتهای متشکل از دو نفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده راهکارهای قانونی لازم را بررسی و پیگیری نماید.		ب) کسب و کارهای کوچک را به مشارکت در فرآیند تدوین مقررات تشویق کنند، ج) مقررات جدید را برای بازنگری به کنگره بفرستند و د) هیئتی از مأمورین رسیدگی به شکایتهای محلی برای گوش دادن به نگرانیهای مالکان کسب و کارهای کوچک درباره مقررات تشکیل دهند		
طبق ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه به دولت اجازه داده می شود در راستای ایجاد اشتغال پایدار، توسعه کارآفرینی، کاهش عدم تعادل های منطقه ای و توسعه مشاغل نو اقدام نماید.	ماده (۸۰) قانون برنامه پنجم توسعه	به لحاظ تاریخی برنامه مناطق کسب و کار کمتر مورد استفاده قرار گرفته به منظور کمک به کسب و کارهای کوچکی که در مناطق محروم فعالیت می کنند، طراحی شد. از طریق برنامه مناطق HUB، کسب و کارهای کوچکی که اکثر قراردادهای کاری شان را با نیروی کار و عرضه کنندگان مناطق محروم ببندند، از ترجیحات قراردادی فدرال بهره مند می شوند. از طریق برنامه منطقه HUB، کسب و کارهای محلی کوچک می توانند از تجربه کار با بازار تدارکات فدرال بهره مند شوند. رجحان های قراردادی منطقه HUB، براساس شرط اقتصادی حوزه دربر گرفته کسب و کار بود نه براساس ویژگی هایی مانند نژاد، جنسیت و قدمت کاری.	مناطق هاب (HUB)	حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط در مناطق کمتر توسعه یافته

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
قانون تجارت الکترونیکی ایران در سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. قانونگذار قسمت عمده‌ای از قانون تجارت الکترونیکی را صرف دادن ارزش اثباتی به ادله الکترونیکی کرده است. در ماده (۶) آمده است: «هرگاه وجود یک نوشته از نظر قانون لازم باشد داده پیام در حکم نوشته است». این امر در واقع قدم اول برای اعتبار بخشیدن به ادله الکترونیکی است. ماده (۷) این قانون اضافه می‌کند هرگاه قانون وجود امضا را لازم بداند امضای الکترونیکی مکفی است. همچنین در این قانون در مبحث حمایت‌های انحصاری در بستر مبادلات الکترونیکی بر حمایت از مصرف‌کننده تأکید شده است. این امر اعتماد و اطمینان مصرف‌کننده را برای استفاده از تجارت الکترونیک افزایش می‌دهد. بدین ترتیب قانون تجارت الکترونیکی ایران سعی دارد که بستری برای توسعه تجارت الکترونیک فراهم آورد.	قانون تجارت الکترونیکی ایران	قانون معافیت مالیاتی اینترنتی، یک تعلیق سه‌ساله مالیاتی برای جمع‌آوری مالیات از کالاهای فروخته شده در فضای اینترنت در ایالات متحده، به منظور حمایت از «جریان آزاد بازرگانی از طریق اینترنت» بود. حامیان این قانون ادعا می‌کردند که حمایت از اینترنت در برابر مالیات فدرالی جدید، تشکیل کسب‌وکارهای اینترنتی را تشویق خواهد کرد. مخالفان این تعلیق مالیاتی ادعا می‌کردند که آن توانایی مقامات محلی را برای جمع‌آوری مالیات برای پرداخت مخارجشان به خطر می‌اندازد.	قانون معافیت مالیاتی اینترنتی (ITFA)	معافیت مالیاتی کسب‌وکارهای اینترنتی
سازمان همکاری اقتصادی، به‌طور مخفف اکو یک سازمان اقتصادی منطقه‌ای است. سه کشور ایران، پاکستان و ترکیه در سال ۱۳۴۱ (۱۹۶۲) نخستین بار این سازمان را پایه‌ریزی کردند. این سازمان در ابتدا با	اکو	موافقتنامه تجارت آزاد آمریکای شمالی (NAFTA) یک پیمان تجارت آزاد بین ایالات متحده، کانادا و مکزیک ایجاد کرد. مواد قانونی عمده NAFTA شامل توقف تدریجی همه عوارض گمرکی تا ۱۵ سال از تصویب این قانون،	نفتا	ارتقای ظرفیت تعامل با کشورهای منطقه

ایران		آمریکا		محور	
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون		
	نام «آر سی دی» - که نام اختصاری سازمان همکاری عمران منطقه‌ای - است، آغاز به کار کرد. پس از انقلاب اسلامی ایران، کار سازمان با وقفه مواجه شد و در سال ۱۳۶۴ با نام «اکو» حیات خود را از سر گرفت. پس از فروپاشی شوروی، در سال ۱۳۷۲ کشورهای افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان و تاجیکستان نیز به سازمان اکو پیوستند. طبق اساسنامه این سازمان، اکو برای بهبود شرایط توسعه اقتصادی پایدار کشورهای عضو تلاش می‌کند و برای حذف تدریجی موانع تجاری در این منطقه فعالیت دارد. از دیگر اهداف اکو، تهیه برنامه مشترک برای توسعه منابع انسانی در این ۱۰ کشور است. این سازمان همچنین برای تسریع برنامه توسعه حمل‌ونقل و ارتباطات فعالیت می‌کند.	کاهش موانع غیرتعرفه‌ای بین مکزیک و ایالات متحده، افزایش حمایت‌ها از حقوق مالکیت معنوی و حذف سایر موانع جریان آزاد تجاری بین سه کشور بود.			
	بندهای «۱۱» و «۱۸» ماده (۷) و ماده (۴۵) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شورای اسلامی ناظر بر افشای اطلاعات مربوط به شرکت‌های سهامی عام است. طبق بندهای «۱۱» و «۱۸» ماده (۷) قانون مذکور از وظایف و اختیارات سازمان موارد زیر است: اتخاذ تدابیر ضروری و انجام اقدامات لازم به‌منظور حمایت از	قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران	در نتیجه قانون ساربانس - اوکسلی، مدیریت عالی شرکت باید به‌صورت فردی دقت اطلاعات مالی را تأیید کند. به‌علاوه، جرائم سنگین‌تری برای فعالیت مالی ساختگی وضع شد. همچنین قانون مذکور، استقلال حسابرسان خارجی که دقت گزارش‌های مالی شرکت‌ها را بررسی می‌کنند و نقش نظارتی هیئت‌مدیره را افزایش داد. درحالی که قانون SOX، مسئله عدم تقارن اطلاعات در شرکت‌ها را	قانون ساربانس - اوکسلی	ارتقای شفافیت اطلاعاتی و کاهش عدم تقارن اطلاعات میان مدیران و سهامداران شرکت

ایران		آمریکا		محور
شرح قانون	عنوان قانون (یا اساسنامه) مشابه یا مرتبط در ایران	شرح قانون	عنوان قانون	
حقوق و منافع سرمایه‌گذاران در بازار اوراق بهادار و بررسی و نظارت بر افشای اطلاعات بااهمیت توسط شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان.		کاهش داد و برای شرکت‌های سهامی بزرگ طراحی شده بود، ملاحظات مربوط به شرکت‌های کارآفرینی کوچک را که در بورس اوراق بهادار فعال بودند، را در نظر نگرفته بود و به‌نظر می‌رسد که آثار منفی ناخواسته‌ای بر این شرکت‌ها داشت و هزینه‌هایی را برای این‌گونه شرکت‌ها تحمیل کرد.		

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در این گزارش الزامات و قوانین مرتبط با کارآفرینی در دو کشور ایران و آمریکا مقایسه شده است. کشور آمریکا یکی از کشورهای پیشرو جهان در امر کارآفرینی است. زولتان و استاک (۲۰۰۸) فرآیند تاریخی تبدیل جامعه آمریکا به یک جامعه کارآفرین را در دوره بعد از جنگ جهانی دوم ارائه داده‌اند. آنها نشان داده‌اند که تحقق جامعه کارآفرین آمریکا نتیجه تغییر تدریجی از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرین بوده است. در اقتصاد مدیریت شده، هم‌رنگ بودن، یکنوایی، نامنعطف بودن و همگونی ویژگی‌های عام جامعه هستند، در حالی که در جامعه کارآفرینانه ناهم‌رنگ بودن، استقلال، خلاقیت و خوداتکایی ویژگی‌های عام جامعه هستند. جامعه آمریکا در دهه ۱۹۶۰ راهبرد اصلی خود را در هم شکستن بسیاری از نهادهایی قرار داد که سنگ‌بنای اقتصاد مدیریت شده بودند. در این دوره به تدریج قواعد اجتماعی در محورهای زیر تغییر یافت:

- کاهش موانع نهادی ورود،
  - تنظیم مجدد مقررات و سبک‌سازی قوانین،
  - اصلاح نظام مالیاتی،
  - اصلاح بازار مالی،
  - بهبود دسترسی به دانایی و نوآوری.
- در کنار تغییر قواعد اجتماعی در حوزه سیاستگذاری عمومی نیز راهبردهای متنوعی را در پیش گرفته بودند که محورهای سیاستگذاری عمومی عبارتند از:
- سیاست‌های مرتبط با اقتصادی جهانی شامل سیاست‌های تجاری، مهاجرت و دسترسی به فناوری خارجی،
  - سیاست‌های ملی شامل سیاست‌های آموزشی، علم و فناوری، سلامت، مقرراتگذاری و سیاست‌های مرتبط با حقوق مالکیت،
  - سیاست‌های منطقه‌ای،
  - سیاست‌هایی که مستقیماً بر کارآفرینان تأثیرگذار بودند،
  - سیاست‌های تأثیرگذار بر جامعه.

در کنار تغییراتی که در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه و سیاستگذاری عمومی وجود داشت، سابقه تاریخی و ساخت اجتماعی کشور آمریکا نیز با شکل‌گیری جامعه کارآفرین سازگار بود. باورهای آزاداندیشی، برابرخواهی، فردگرایی، آزادی

اقتصادی، خلق فرصت، دولت کوچک در کنار حس مسئولیت برآمده از سنت مذهبی نظام دینی پروتستان از جمله عوامل مؤثر بر سابقه تاریخی و ساخت اجتماعی بودند.

در مجموعه ظهور جامعه کارآفرینانه آمریکا از طریق تعامل نیروهای سه‌گانه زیر حاصل شد:

- ساخت اجتماعی، باورها و دیدگاه تاریخی،

- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه،

- سیاستگذاری عمومی.

همچنین از دهه ۱۹۶۰ به بعد، رؤسای جمهور آمریکا در هر مقطع زمانی خاص خود قواعدی را به تصویب رسانده‌اند که ظرفیت جامعه کارآفرین آمریکا را ارتقا داده‌اند. نکته مهم در تصویب قوانین عمده مرتبط با کارآفرینی سازوکار انباشت این قوانین و تکمیل تدریجی زنجیره تعامل مجموعه‌ای از نیروهای اقتصادی و اجتماعی جامعه با یکدیگر است. اهم محورهای قانونگذاری در دوران رؤسای جمهور از دهه ۱۹۶۰ به بعد تا دوره پایان کلینتون عبارتند از:

- ارتقای ریسک‌پذیری (و مشارکت صندوق‌های بازنشستگی) در سرمایه‌گذاری،

- ارتقای ارتباط میان آزمایشگاه‌های دولت فدرال و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط،

- ثبت اختراعات و تضمین حقوق مالکیت،

- تحلیل هزینه - فایده قانونگذاری و کسب کردن قوانین،

- شکل‌دهی سازوکار مناسب برای رقابت بنگاه‌های کوچک و متوسط در دریافت منابع دولتی،

- ارتقای تحقیق و توسعه از طریق مشارکت صنعتی و سرمایه‌گذاری مشترک،

- کاهش انحصارات،

- انتقال فناوری از بخش دولتی به خصوصی،

- سازماندهی تشکیلاتی انتقال فناوری مذکور،

- استانداردهای محصولات و مشخص شدن نهاد متولی آن،

- افزایش تعامل دانشگاه و دولت فدرال،

- خرید محصولات با کارکرد نظامی توسط وزارت دفاع از بخش عمومی،

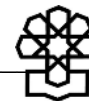
- ارتقای مشارکت صنایع کوچک و متوسط با صنایع با فناوری بالا،

- ارتقای کارآیی بانکداری بین ایالتی،

- حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در مناطق کمتر توسعه‌یافته،

- افزایش مبادلات اینترنتی از طریق سیاست‌های تشویقی مالیاتی،

- افزایش مبادلات منطقه‌ای،

- کاهش عدم تقارن اطلاعات شرکت‌ها و ارتقای مسئولیت‌پذیری بنگاه‌ها.

مجموع شرایط فوق که درباره جامعه کارآفرینانه آمریکا ارائه شد نشان می‌دهد که مجموعه‌ای از عوامل مهم هم از منظر قانونی و هم از منظر فرهنگی - اجتماعی در تعامل با اقتصاد و برای بازه زمانی چندین دهه در کنار هم به شکل‌گیری جامعه کارآفرین منجر می‌شوند.

بر این اساس برای شکل‌گیری جامعه کارآفرین در ایران لازم است الزامات تحقق جامعه کارآفرین و بهبود فضای کسب‌وکار نیز همانند تجربه آمریکا و سایر کشورهایی که در این مسیر حرکت کرده‌اند یک راهبرد بلندمدت تلقی شود که ضمن قانونگذاری در مسیر و بستر زمان به تدریج الزامات شکل‌گیری جامعه کارآفرین فراهم شود.

مقایسه تطبیقی قوانین مرتبط با کارآفرینی کشورهای ایران و آمریکا در این گزارش نشان می‌دهد که اکثر قوانینی که در آمریکا در حوزه کارآفرینی تصویب شده‌اند قوانین مشابه آنها در ایران نیز به تصویب رسیده‌اند. این امر نشان می‌دهد که صرف تصویب یا اصلاح قوانین نمی‌تواند ساخت اجتماعی، باورها، سیاست‌های عمومی و نهادسازی گذار به جامعه کارآفرین را به یکباره در جامعه شکل دهد.

در کشور ایران، هنوز باورهای اجتماعی حمایت کافی و مؤثر از شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه نمی‌کنند و لازم است که اجماع نسبی میان گروه‌های سیاسی و اجماع نسبی میان نخبگان اجرایی و فکری در ایران حاصل شود تا با تغییر دولت‌ها، سیاست‌های کارآفرینانه در کشور دچار نوسان نشوند. علاوه بر آن لازم است که نهادسازی‌های مناسب برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه انجام گیرد. هم‌اکنون اقتصاد ایران در اکثر بخش‌ها و دیدگاه‌ها همچنان با موانع نهادی گذار به جامعه کارآفرینانه روبرو است.

همان‌طور که تجربه آمریکا نشان می‌دهد سیاست‌گذاری عمومی نقش مهمی در شکل‌گیری جامعه کارآفرینانه دارد. سیاست‌گذاری عمومی نیز در ۵ محور سیاست‌های بین‌المللی، ملی، جامعه، سیاست‌های منطقه‌ای و سیاست‌گذاری مؤثر بر کارآفرینان تقسیم می‌شود. در واقع برای ارتقای حوزه و سپهر عمومی مناسب برای جامعه کارآفرینانه، سیاست‌گذاری صرف مؤثر بر کارآفرینان کفایت نمی‌کند.

همچنین در حوزه سیاست‌گذاری عمومی لازم است که مدیریت تضادهای اجتماعی حاصل از این سیاست‌گذاری‌ها مبتنی بر رهیافت اقتصاد سیاسی انجام شود.

تجربه ایران نشان می‌دهد که در پیگیری سیاست‌های کارآفرینانه نیز باید تلاش شود که توسعه متوازن در دستور کار قرار گیرد تا از آثار تضادهای اجتماعی توسعه نامتوازن که مانع توسعه پایدار بلندمدت است اجتناب شود. در نهایت برای اینکه اقتصاد ایران سیاست‌پذیر شود و جامعه

ایران به تدریج به سمت جامعه کارآفرین حرکت کند باید راهبرد اصلاح مدیریت بخش عمومی نیز در دستور کار سیاستگذاری قرار گیرد.

در مجموع مبتنی بر توضیحات فوق حرکت جامعه ایران به سمت یک جامعه کارآفرین می‌تواند در دستور کار نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری قرار گیرد. با این حال نکته مهم تداوم دیدگاه حرکت به جامعه کارآفرینانه در کشور است به گونه‌ای که با تغییر دولت‌ها دستور کار حرکت به سمت جامعه کارآفرینانه از دستور کار خارج نشود. برای تحقق این امر ضمن اینکه نیاز است در هر دوره زمانی متناسب با مقتضیات همان دوره سیاست‌هایی برای حل مسائل مبتلابه اتخاذ شود، لازم است که در نگاه بلندمدت یک بسته سیاستی سازگار که در تعامل با الزامات اساسی است به صورت پیوسته در دستور کار تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری باشد و به صورت درون‌زا اصلاح شود. الزامات اساسی برای شکل‌گیری جامعه کارآفرین در ایران همان‌طور که در صفحات قبل ارائه شد عبارتند از:

- شکل‌گیری اجماع نسبی نخبگان (اجرایی و فکری) در راستای حرکت به سمت جامعه کارآفرینانه،

- ارتقای ساخت اجتماعی و باورهای جامعه در راستای حرکت از اقتصاد مدیریت شده به سمت جامعه کارآفرینانه،

- تغییر در نهادها برای گذار از اقتصاد مدیریت شده به جامعه کارآفرینانه،

- توسعه متوازن در راستای شکل‌گیری جامعه متوازن و توسعه پایدار بلندمدت،

- سیاستگذاری عمومی در راستای شکل‌گیری جامعه کارآفرین،

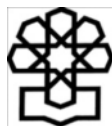
- اصلاح مدیریت بخش عمومی در راستای سیاست‌پذیر کردن اقتصاد.

۱. روزنامه دنیای نوین کسب‌وکار، چند ابهام در قانون تجارت الکترونیک! جای ادله کجاست؟ شنبه ۲۴ تیرماه ۱۳۹۱.
  ۲. قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران.
  ۳. قانون برنامه پنجم توسعه.
  ۴. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی.
  ۵. قانون تجارت الکترونیک ایران.
  ۶. قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار.
  ۷. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها.
  ۸. قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی.
  ۹. قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور.
  ۱۰. قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویب آنها در امر صادرات.
  ۱۱. زولتان، جی و راجر استاک، سیاستگذاری عمومی در اقتصاد کارآفرینانه، خلق شرایط برای رشد کسب‌وکار، ترجمه جعفر خیرخواهان و داود حاجیان پیروز، معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۱۳۹۲.
  ۱۲. قانون نظام صنفی کشور.
  ۱۳. قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری.
  ۱۴. قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سازمان همکاری اقتصادی (اکو) درباره حقوق، مزایا و مصونیت‌های دبیرخانه اکو.
  ۱۵. اساسنامه شرکت مادر تخصصی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران.
  ۱۶. قانون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.
  ۱۷. قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی.
  ۱۸. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات.
  ۱۹. قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی.
  ۲۰. دستورالعمل تسریع فرآیندهای ثبت محصولات دارویی، وزارت بهداشت و درمان.
  ۲۱. قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
  ۲۲. قانون برگزاری مناقصات.
  ۲۳. قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور.
  ۲۴. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، اصلاح مدیریت بخش عمومی، اولویت راهبردی حل مسائل اساسی کشور، شماره مسلسل ۱۳۱۰۸.
25. Acs, Zoltan J.; Stough, Roger R., Public Policy in an Entrepreneurial Economy, Creating the Conditions for Business Growth, 2008.
26. Pauline Vaillancourt Rosenau. The competition paradigm: America's romance with conflict, contest, and commerce. Lanham, Maryland, USA; Oxford, England, UK: Rowman & Littlefield Publishers, Inc, 2003.

27. Lichtenberg, Frank; "Public Policy and Innovation in the U.S Pharmaceutical Industry", in Public Policy and the Economics Entrepreneurship ed. Douglas Holtz-Eakin and Harvey S. Rosen (Cambridge: MIT Press, 2004).
28. <http://idontgetpolitics.co.uk>
29. Gompres Paul A., the Rise and fall of venture Capital, Business and Economic history, 23, No. 2, 1994.
30. Turner, J., The next Innovation Revolution: Laying the Groundwork for the United States, Innocations, MIT Press Journals, 2006.
31. National Academies, National Research Council SBIR Program Diversity and Extensions, Masoon, Thompson South – Western, 2004.
32. Lichtenberg, F., R., Public Policy and Innovation in the U.S Pharmaceutical Industry in Public Policy and Economics of Entrepreneurship eds. MIT Press, 2004.
33. Mossinghoff, J., Overview of the Hatch-Waxman act and its Impact on the Drug Development Process. J food and Drug Law 54, 1998.
34. Shacht W., Manufacturing Extension Partnership Program: An Overview, Washington D.C., 2006.
35. Black S. and Strahan E, Business Formation and the Deregulation of the Banking Industry; in Public Policy and the Economics of Entrepreneurship eds. MIT Press., 2004.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۵۷۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی و مقایسه الزامات و قوانین کارآفرینی و کسب‌وکار در ایران و آمریکا

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه کسب‌وکار)

تهیه و تدوین‌کنندگان: شاهین جوادی، رضا زمانی

ناظر علمی: سیدامیر سیاح

مشاور علمی: محمود احمدپور داریانی

متقاضی: علی لاریجانی (رئیس مجلس شورای اسلامی)

ویراستار تخصصی: مریم احمدیان

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. جامعه کارآفرین

۲. کسب‌وکار

۳. آمریکا

۴. ایران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۲/۲۸